

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra českého jazyka a literatury

Studijní program: Filologie

Studijní obor: Český jazyk a literatura

Václav Řezníček (1861–1924), život a dílo

Václav Řezníček (1861–1924), Life and Works

Bakalářská práce: 11-FP-KČL-B-52

Autor:

Jana ZIMMEROVÁ

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Eva Koudelková, Ph.D.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
86	0	12	0	38	0

V Liberci dne:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana ZIMMEROVÁ**
Osobní číslo: **P09000372**
Studijní program: **B7310 Filologie**
Studijní obor: **Český jazyk a literatura**
Název tématu: **Václav Řezníček (1861-1924), život a dílo**
Zadávající katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je vytvoření biografie a bibliografie regionálního spisovatele, povoláním knihovníka Národního muzea, jehož dílo je v dnešní době v obecném povědomí téměř neznámé. Studentka prostuduje sekundární literaturu i dostupné pramenné materiály, včetně archivních, a uspořádá autorovu rozsáhlou tvorbu nejen literární, ale také žurnalistickou. Použité metody: heuristika, textová analýza, syntéza.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BÍLÝ, František. Za utrpení předků, Po velké události, Vesnické povídky, Z různých časů. In: Osvěta 1885, 748 s.

DOLENSKÝ, Alois. Bibliografie prací dr. Václava Řezníčka. Praha: Naše kniha, 1924. 39 s.

FORST, Vladimír a kol. Lexikon české literatury. 1.vyd. Praha: Academia, 1985- 2008. 3. díl. ISBN 80-200-0708-3.

MOCNÁ, Dagmar a kol. Encyklopedie literárních žánrů. 1. vyd. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

ŘEZNÍČEK, Václav. Český román. 1. vyd. Praha: V. Řezníček, 1892. 138 s.

✓ ŘEZNÍČEK, Václav. Dědeček. 2. vyd. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1914. 526 s.

✓ ŘEZNÍČEK, Václav. Liliputáni. 1. vyd. Vídeň: V. Kučera, 1889. 279 s.

✓ ŘEZNÍČEK, Václav. Mladí starci. 1. vyd. Praha: V. Řezníček, 1898. 125 s.

✓ ŘEZNÍČEK, Václav. Rudolf Bozděch. 1. vyd. Praha: Grosman a Svoboda, 1902. 365 s.

✓ ŘEZNÍČEK, Václav. Student hrdina. 2. vyd. Praha: Jos. R. Vilímek, 1897. 243 s.

✓ ŘEZNÍČEK, Václav. V Chytrákově. 1. vyd. Praha: V. Řezníček, 1897. 122 s.

VACINA, Ladislav. Václav Řezníček: výběrová regionální bibliografie. Náchod: Okresní knihovna, 1974.

VYKOUKAL, František Vladimír. Léta spásy. In: Květy, 1883, d. 1, s.626.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Koudelková, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

dne 30-04-2011

Čestné prohlášení

Název práce: Václav Řezníček (1861–1924), život a dílo
Jméno a příjmení autora: Jana Zimmerová
Osobní číslo: P09000372

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne:

.....
Jana Zimmerová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat Mgr. Evě Koudelkové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivé vedení při psaní mé bakalářské práce.

Dále bych na tomto místě ráda poděkovala mé rodině, bez jejíž materiální a psychické podpory bych nebyla schopna studia.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o životě a díle Václava Řezníčka, historika, prozaika, žurnalisty a knihovníka. Přestože je tento rodák z České Skalice dnes téměř neznámý, svého času byl výraznou postavou české literatury. Zanechal po sobě řadu románů a povídek, v nichž čerpal z lidových vyprávění a z historie rodného kraje. Tato práce seznamuje zejména s texty odehrávajícími se na Českoskalicku, ale také na jiných místech východních Čech, soustředí se na jejich interpretaci a u vybraných děl podává stručný obsah.

Klíčová slova: Václav Řezníček, biografie, motivy v regionálních prózách, prózy s pohádkovou tematikou, jazyk

Annotation

In my bachelor thesis I deal with the life and work of Václav Řezníček, a historian, novelist, journalist and librarian. Although this native of Česká Skalice remains almost unknown these days, he used to be a significant person of Czech literature in his times. He wrote many novels and stories, in which he drew from folk tales of his native place. This thesis informs about texts situated to Česká Skalice region and some other places of East Bohemia and focuses either on their interpretation or a brief contents.

Key words: Václav Řezníček, biography, motives in regional novels, novels with fairy-tale themes, language

OBSAH

1	Slovo úvodem.....	9
2	Život.....	11
2.1	Řezníček publicista	15
2.1.1	Případ Milana Fučíka a Karla Horkého	18
2.2	Řezníček knihovník.....	20
3	Dílo	23
3.1	Náměty.....	23
3.1.1	Motivy v prózách z východních Čech	24
3.1.1.1	Válka.....	24
3.1.1.1.1	Výčet válek	26
3.1.1.2	Příroda.....	27
3.1.1.3	Rodina	30
3.1.1.4	Víra	31
3.1.2	Prózy z východních Čech	32
3.1.2.1	Česká Skalice a Českoskalicko	33
3.1.2.1.1	Všehlupy.....	33
3.1.2.1.2	Dědeček.....	38
3.1.2.1.2.1	Motivy v díle.....	40
3.1.2.1.2.1.1	Rodina	40
3.1.2.1.2.1.2	Řemesla	42
3.1.2.1.2.1.3	Lidové pověry	44
3.1.2.1.2.1.4	Nemoc	45
3.1.2.1.2.1.5	Kultura.....	46
3.1.2.1.3	Další prózy z Českoskalicka	46
3.1.2.2	Kladsko	47
3.1.2.2.1	Krví a železem	47
3.1.2.2.1.1	Od Dušníku k Levínu.....	48
3.1.2.2.1.1.1	Seznámení s prostředím, postavami a obsahové přiblížení prózy ...	49
3.1.2.2.1.2	Příhoda kněze Ondřeje.....	52

3.1.2.2.1.2.1	Seznámení s prostředím, postavami a obsahové přiblížení prózy ...	52
3.1.2.2.1.3	Motivy v prózách.....	55
3.1.2.2.1.3.1	Válka.....	55
3.1.2.2.1.3.2	Strach	56
3.1.2.2.1.3.3	Láska.....	57
3.1.2.2.1.3.4	Víra	58
3.1.2.2.1.3.5	Počasí.....	59
3.1.2.3	Hradec Králové	60
3.1.3	Prózy ze středních Čech	61
3.1.4	Prózy s pohádkovou tematikou.....	63
3.1.4.1	Tajemní přátelé	63
3.1.4.2	Mandel šelmovství a kousků Krakonošových.....	66
3.2	Jazyk	68
4	Slovo závěrem	71
5	Seznam použité literatury:.....	72
6	Obrazová příloha	75

*„Pěstujte vzpomínky minulosti pro přítomnost
a opravujte přítomnost pro budoucnost.“*

V. Řezníček

1 Slovo úvodem

Tato práce představuje život a dílo Václava Řezníčka, beletristy, historika a novináře. Autor byl svého času významnou postavou české historické literatury, ale dnes je pro čtenáře téměř neznámý.

Václav Řezníček se narodil 9. září 1861 v Malé Skalici u České Skalice. Po základní škole, kterou navštěvoval v České Skalici, se nechal zapsat na pražské Akademické gymnázium. Po roce studia se přestěhoval do Hradce Králové a zbylých sedm tříd absolvoval tam. V roce 1881 nastoupil na právnickou fakultu v Praze, zde se však setkal s neúspěchem, proto se po čase přihlásil na filozofickou fakultu a získal doktorát z historie. Řezníček byl aktivní společenský člověk. Své příspěvky vydával v několika novinách, vedl katolický časopis Týden, byl členem literárních spolků a ke konci života pracoval jako knihovník v Národním muzeu.

Bakalářská práce nejprve seznamuje s autorovými regionálně zaměřenými texty z Českoskalicka, sousedního Kladska a Hradce Králové. V těchto prózách Řezníček zachycoval především hrůzné zážitky z válek, jež postihly oblast jeho rodného kraje. Dále se bakalářská práce soustředí na tituly odehrávající se ve středních Čechách a na spisovatelovy prózy s pohádkovou tematikou, které napsal na přání svého syna Jana. Závěr práce se zabývá jazykem regionálních próz, který, ač je to nečekané, je velmi blízký tomu, s nímž se lze setkat i v autorových pohádkových dílech.

Řezníček po sobě zanechal řadu románů, povídek, pověstí a črt, ve kterých čerpal z lidových vyprávění z Poupí a Náchodska. Jeho prózy nikdy nevyšly v novějším vydání, přesto si zaslouží naši pozornost, protože jsou prozaickým záznamem historických událostí.

Při výběru tématu bakalářské práce mě ovlivnilo Řezníčkovo rodiště, které je mi velmi blízké. Také pocházím z východočeského kraje a Českou Skalici jsem několikrát navštívila už dříve. Díky tomuto autorovi jsem svůj rodný kraj poznala o něco více, zavítala jsem do

měst, která mi byla dosud neznámá, seznámila jsem se s mnoha zajímavými lidmi a také jsem se přiučila historii, jež provází tuto oblast.

2 Život

Václav Řezníček se narodil 9. září 1861 v Malé Skalici u České Skalice, v domě č. p. 7. Byl nejmladší ze čtyř dětí. Starší bratr Ján zemřel již v padesátých letech, Hynek pouhé dva roky po Řezníčkově narození, roku 1863. Řezníčkova třetího sourozence, jediného, s nímž spisovatel vyrůstal, pojmenovali rodiče po zesnulém Jánovi.

Řezníček navštěvoval základní školu v České Skalici. V roce 1873 opustil rodný kraj a začal studovat na pražském Akademickém gymnáziu. V Praze ale zůstal jen jeden rok, dalších sedm tříd gymnázia absolvoval v Hradci Králové. Volný čas nejraději trávil samostudiem a procházkami po přírodě. Do hospody chodil výjimečně, když vyrazil do společnosti, navštěvoval útulný hostince U labutě¹, jehož majitelem byl svérázný hostinský Jelínek.

Hostinec „U labutě“ za Jelínka byl vzorem čistoty a pořádku. Zajímavostí byly – papírový hádek, visící na špejli a svíjející se hbitě kolem ní; vystříhaný kotouč točil se rychle jako celá řada papírových napodobenin – byly poháněny proudem vystupujícího teplého vzduchu.²

Po absolvování gymnázia v Hradci Králové se Řezníček vrátil zpět do Prahy. V roce 1881 se nechal zapsat na právnickou fakultu, kterou ale nedokončil. Na studentské období strávené společně s Řezníčkem zavzpomínal Řezníčkův přítel B. S. v časopisu *Kraj královéhradecký*.

V Praze dal se nejprve roku 1881 zapsati na právnickou fakultu. Tehda byl jsem jeho kolegou. Ale neseznámil jsem se s ním v universitní škramně, nýbrž v Umělecké besedě, kam jsme vždycky v sobotu chodili do schůzí literárního odboru. Josef Barák,

---

¹ Původní pravopis.

² PITAŠ, F. Ze života v obcích škol. okresu. *Královéhradecko*, str. 10.

redaktor „Národních listů“, zvaný „otcem studentstva“, měl nás dva zvláště rád a musili jsme v Umělecké besedě usednouti si vedle něho, každý s jedné strany.³

Když Řezníček začal docházet na pravidelné schůze literárního odboru, s Josefem Barákem se už přátelil. Poznali se v redakci Národních listů, kde Řezníčkovi vycházely první drobné prózy. Barák byl pro začínajícího spisovatele velkým vzorem, Řezníček jej často žádal o rady a on mu vždy ochotně vyhověl. Jeho prostřednictvím se také Řezníček seznámil se svým budoucím nejbližším přítelem dr. Janem Podlipným.

Josef Barák svým vždy mladistvým západem dovedl kolem sebe utvořiti okruh mládeže a nabádati mladé své stoupence buď k činnosti literární nebo politické.⁴

Přátelství Řezníčka a Baráka s sebou přinášelo i problémy. Barák byl označován za odpadlíka katolické církve a katolické časopisy chrlily na jeho osobu jeden útok za druhým. Navíc se ho nezastal jediný kněz, a to v katolických kostelech často býval za svědka či kmotra. Barák snášel tato nepříjemná a nutno dodat, že nepravdivá tvrzení těžce. Brzy se tato záležitost dotkla i Řezníčka.

Avšak moje známost a mé styky s Josefem Barákem přes to, že jsem byl současně spřátelen s celou řadou kněží, „oprávněvaly“ katolický tisk k útokům na mne, mladičkého ještě studenta, zejména když si Barák při své smrti nepřál církevního doprovodu ke hrobu. Tu se ze strany katolického tisku na všechny jeho přátele útočilo, jako by to byli oni spůsobili. A zatím příčina toho ležela v katolickém tisku samém!⁵

Řezníček si své společenské postavení vylepšil až vydáním historického románu *Bílá hora* (1895). Kniha byla určena stoupencům strany mladočeské, jejímž byl autor členem, než si ji ale stihli přečíst, byla prohlášena za katolickou a Řezníček katolickým straníkem. Ze strany odešel, a to nejen z toho důvodu, že přestoupil, ale především proto, že se nesmířil s přijetím členů, proti kterým Mladočeská strana původně povstala.

---

³ B. S. Dr. Václav Řezníček. *Kraj královéhradecký*, str. 1.

⁴ DOLENSKÝ A. + Dr. Václav Řezníček. *Naše kniha*, str. 2.

⁵ ŘEZNÍČEK, V. *Jak jsem byl do katolické strany přijat a jak jsem z ní zase vyhazován*, str. 2.

Nedlouho poté se situace opakovala. Řezníček byl z katolické strany vyloučen a čelil novým útokům jejích listů.

Ale to jsem si dal! Slavnostně do katolické strany s prominutím tax a příslušných zkoušek přijatých, jsem z ní zase po krátkém v ní obcování slavnostně vyhazován! Protože nemám za potřebné při jistých lidech uznávat černé za bílé, lenošení za práci, hloupost za důvtip, kramářské hračky za organizaci, surovosti za boj, zlolajnost za ráznost.⁶

I přes peripetie, kterými přátelství Řezníčka a Baráka prošlo, k němu Řezníček neztratil úctu a obdivoval ho po celý svůj život. Když Josef Barák zemřel, uspořádal a publikoval jeho přednášky, navíc mu věnoval své dílo *Léta spásy* (1882).

Na právnické fakultě byl Řezníček velmi oblíbený, jeho veselá a dobrosrdečná povaha mu přinesla mnoho přátel i obdivovatelů. V roce 1883 byl jmenován jednatelem Spolku akademiků východních Čech Krakonoš, o rok později povýšil na jeho starostu, rovněž byl členem spisovatelského spolku Máj a v roce 1885 se stal starostou největšího studentského sdružení Akademického čtenářského spolku.

V roce 1886 se přestěhoval do Kolína, zde strávil rok života a při té příležitosti redigoval *Kolínské listy*. Po návratu do Prahy začal studovat historii na filozofické fakultě. Studia na univerzitě ukončil doktorátem z historie roku 1889.

Osmdesátá léta byla pro Řezníčka vrcholem v jeho studijním i společenském životě. V tomto období vynikal v žurnalistické tvorbě. V roce 1888 se stal řádným členem redakce *Národních listů*, kde, jak bylo zmíněno, mu nejprve vycházely drobnější práce, jejichž obsah tvořily vzpomínky a zážitky z rodného kraje. Dále publikoval ve *Vesně*, *Světozoru*, *Polabanu*, *Ratiboru*, *Zábavných listech* a *Ženských listech*. Na začátku 20. století, po dobu čtyř let, vydával katolický časopis *Týden*. Na Řezníčkovu publicistickou tvorbu se více zaměřuji v samostatné kapitole.

---

⁶ ŘEZNÍČEK, V. *Jak jsem byl do katolické strany přijat a jak jsem z ní zase vyhazován*, str. 5.

Do období osmdesátých let patří také založení knihovny *Modrá knihovna*, ve které Řezníček vydával mimo svých prací i texty jiných autorů, např. díla začínajícího spisovatele Aloise Mrštíka.

Modrá knihovna přináší čtení zábavné i poučné a jest proto hledána do veřejných i spolkových knihoven, těšíc se přízni zejména čtení milovných jednotlivců. Na ročník (6–7 zajímavých knih) předplácí se 2 zl. Všechny jednotlivé svazky jsou k dostání o sobě. Administrace ochotně zašle seznam v „Modré knihovně“ doposud vyšlých knih, jež lze koupiti nebo objednat ve všech knihkupectvích a zejména pod adresou Modrá knihovna, Praha, Král. Vinohrady č. 347.⁷

V devadesátých letech se v Řezníčkově životě odehrávaly radikální změny. Vystoupil ze strany mladočeské, přešel ke straně katolické a přiklonil se ke konzervativnějšímu životnímu stylu. V té době byl v přátelském kontaktu i s královéhradeckým biskupem Edvardem Janem Brynychem. Jak bylo uvedeno v pasáži o přátelství s Barákem, po krátkém čase byl Řezníček z katolické strany vyloučen.

*V polovině 90. let prodělal prudký názorový obrat od stoupence mladočeského liberalismu (povídka o selském povstání *Za utrpení předků* byla nakrátko konfiskována pro „schvalování rušení veřejného pokoje“) a vehementního obhájce J. Husa (prosazoval postavení jeho pomníku, dožadoval se knihovny husitského hnutí) až k vyznavači katolické protireformace. Obě stanoviska vzájemně propojoval nacionálně zabarvený postoj.⁸*

Řezníček se po útocích na svou osobu začal vytrácet ze společenského života. Přestal publikovat příspěvky v časopisech a roku 1907 nastoupil jako knihovník do Národního muzea. Zde začala nová, neméně důležitá etapa jeho života. Byl pověřen organizací české literatury. Požádal o pomoc své přátele, známé a širokou veřejnost, doufal, že mu se sbírkou děl pomohou.

---

⁷ Inzeráty. *Obnova*, str. 8.

⁸ Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 4/II, str. 1396.

V Památníku národního písemnictví v Praze je možné přečíst si dopis adresovaný československé veřejnosti, který byl napsán Řezníčkem osobně. Bohužel není známo, z jakého roku pochází. Řezníček se v něm obracel především na spisovatele, nakladatele a redaktory, neopomenul oslovit i čtenáře a milovníky knih. Adresáty žádal o knihy, fotografie, novinové články, korespondence a kalendáře. Řezníčkův dopis získal mnoho ohlasů. Některá nakladatelství mu věnovala své edice, redaktoři mu zasílali novinové články a pamětníci darovali své fotografie. Tímto způsobem pomalu vznikala největší sbírka české literatury.

Řezníček časem povýšil na ředitele knihovny. Na dobu jeho působení v Národním muzeu, vzpomíná spisovatelův přítel B. S. slovy:

V Praze navštívil jsem Řezníčka nejednou v knihovně Národního muzea. Vždy mne rád viděl a vždy měli jsme si tolik povídati, že nemohli jsme se ani rozloučiti. I některé nové své knihy mně věnoval. A kdykoliv jsem od něho něco potřeboval, vždy mně s největší ochotou vyhověl.⁹

V sobotu 26. ledna roku 1924, v dopoledních hodinách, když byl Řezníček na cestě do Národního muzea, ho ve Škrétově ulici postihla mrtvice. Pochován je na hřbitově pod arkádami kostelíka sv. Václava v Praze.

2.1 Řezníček publicista

V žurnalistické tvorbě Řezníček vystupoval pod pseudonymy Autor Nejmenovaný, Emil Exner, Vojta Jalovec, V. Skalička a pod šiframi Dr. Ř., Dr. ř., Dr. Řěk., Dr. V. Ř., V. Ř.

---

⁹ B. S. Dr. Václav Řezníček. *Kraj královéhradecký*, str. 1.

Řezníček se jako starosta Akademického čtenářského spolku aktivně účastnil radikálního mladočeského hnutí studentstva v osmdesátých letech. V roce 1886 se stal redaktorem a majitelem svobodomyšlných *Kolínských listů*, po roce se z Kolína vrátil zpět do Prahy a seznámil se s dr. Juliem Grégrem, spoluzakladatelem Národní strany svobodomyšlné, jenž byl od roku 1860 pověřen redigováním *Národních listů*. Řezníčka si pro jeho zápal pro stranu oblíbil natolik, že mu na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let začal otiskovat prvotní drobnější práce. Později, v roce 1888, ho dokonce přijal do redakce a svěřil mu kulturní rubriku. Řezníček svoji funkci zastával svědomitě. Téměř denně psal kulturní úvodníky a vědecké úvahy, nakonec se zaměřil i na kulturně-historické fejetony. Velké oblibě se těšily jeho obrázky z Prahy z konce 18. století. Řadu dalších poutavých fejetonů věnoval době husitské a osobnosti Jiřího z Poděbrad. Samozřejmě neopomenul svůj rodný kraj. Prózy odehrávající se na Českoskalicku, jež se v *Národních listech* vyskytovaly jako fejetony, byly později uspořádány do povídkového cyklu *Z podhorských tradic* (1912).

V roce 1896 Řezníček opustil *Národní listy*. Jeho odchodem noviny ztratily velmi plodného autora. Za osm let, které v redakci strávil, po sobě zanechal stovky úvodníků, článků a fejetonů, tisíce vtipných poznámek, recenzí a kritik.

Spisovatelovy prvotní prozaické texty vycházely také ve *Vesně*.

Zpočátku se V. takřka výhradně soustředila na českou beletrii zaměřenou na podporu lidového čtenářství. Vedle lidových pověstí prózou i veršem nejčastěji z Moravy (typickým autorem byl V. H. Rýdel) a národopisných črt (A. J. Dubec, M. Václavek) tiskla hlavně povídky a črty s venkovskou nebo historickou tematikou.¹⁰

Na vydávání *Vesny* se svými prozaickými texty podíleli i A. Jirásek, K. V. Rais, T. Nováková a další velikáni české literatury. Verši ji opatrovali X. Dvořák, V. Houdek nebo K. Jiránek.

---

¹⁰ *Dodatky k LČL A-Ř*, str. 1309.

Řezníček byl mezi přáteli pověstný svým humorem a ironií, proto nikoho nepřekvapilo, když začal publikovat v *Zábavných listech*. Otiskoval zde prózy na pokračování, které se týkaly především dobového života na české vesnici. Tento časopis navazoval na čtrnáctideník *Slavia* a stal se nejoblíbenějším ilustrovaným periodikem v Čechách.

Z. l. byly určeny především čtenářům z malých měst a venkova. Přinášely zábavnou prózu a zdůrazňovaly výchovné a vzdělávací poslání (zejména články životopisnými a o rozmanitých osobnostech, historických událostech, apod.), mj. důrazem na jazykovou podobu textů a na šíření české knihy vůbec.¹¹

Autor dále publikoval v *Ženských listech*. Ty nejprve vycházely pod vedením J. Grégra jako příloha časopisu *Květy*, v roce 1873 začaly vycházet samostatně pod nakladatelstvím Fr. A. Urbánka, o rok později vydávání převzal Ženský výrobní spolek český. Už z názvu časopisu je patrné, že byl určený především ženám a vyjadřoval ideje emancipačního hnutí. Zásadně odmítal politická témata, zaměřoval se na otázku ženské vzdělanosti, orientoval se na divadlo, hudbu a výtvarné umění.

O Řezníčkovy prózy nebyl ochuzen ani *Světozor*, *Královéhradecký Polaban* nebo *Ratibor*.

V roce 1906, deset let po odchodu z redakce *Národních listů*, spisovatel začal vydávat katolický časopis *Týden*, kvůli němuž se dostával do častých nepříjemných konfliktů. Připomeňme si alespoň případ Milana Fučíka a Karla Horkého.

---

¹¹ *Dodatky k LČL A-Ř*, str. 1654.

2.1.1 Případ Milana Fučíka a Karla Horkého

Na jaře v roce 1907 vydaly časopisy *Čech* a *Týden* články obviňující středoškolské profesory z porušení platných školních zákonů. Tyto příspěvky byly *Národními listy* nazvány denunciací.

...bude-li mítí škudnický plán „Týdne“ a „Čecha“ zamýšlené následky, dojde po profesorech co nevidět i na jiné stavy a klerikalismus sáhne nám konečně, anebo co nejdříve, na umění a jeho svobodu, také na nás a naše dílo. A co my literáti nejliterárnějšího národa v Rakousku proti tomuto sklonu ke klerikálně-policejnímu státu, ohrožujícímu všechen duchovní život, proti hnusným zjevům denunciace, provozované od listů, tištěným naším jazykem? Má zůstat i na dále při té naší zahlucalosti a zamlklosti? Což naše literární střediska, náš „Máj“, literární odbor naší „Umělecké besedy“, naše početné „kruhy“ aj. v.?!¹²

Řezníček obhajoval denunciační články, jež vyšly v redakci jeho časopisu *Týden*. Proti tomu se samozřejmě ohradil spolek *Máj*, kde byl autor řádným členem, proto se 9. června konala mimořádná schůze, na které se o celé záležitosti jednalo.

Jelikož vydavatelem „Týdne“ uveden je činný člen Spolku českých spisovatelů a beletristů Máje dr. Václav Řezníček, ukládá valná hromada správnímu výboru, aby dal dru. V. Řezníčkovi příležitost prokázat se, že tyto články nenapsal a že jich neschvaluje.¹³

Řezníček se měl ospravedlnit 5. července 1907, ale na schůzi se nedostavil. Pouze poslal dopis, ve kterém se odvolával na redakční tajemství a svůj postoj k článkům odmítl komentovat.

Valná hromada Máje se s takovým přístupem nespokojila, naopak nabyla přesvědčení, že spisovatel musí být potrestán. Verdikt zněl jednoznačně. Řezníčkovi bylo nařízeno vzdát se členství v *Máji*. Ovšem on, tvrdohlavý jako vždy, tak neučinil.

---

¹² Ze soudní síně. *Národní listy*, str. 4.

¹³ Tamtéž.

Přestože podezření padalo na Řezníčka, málokdo opravdu věřil, že tajemným autorem je právě on. Postupem času se podezřelým stal Milan Fučík. Pro své kolegy z Máje nebyl důvěryhodnou osobou, protože se už dříve odmítl přiznat k jednomu ze svých článků a autorství potvrdil až na žádost Řezníčka.

Milan Fučík byl z autorství denunciačních článků obviněn 3. srpna 1907, a to Karlem Horkým v časopisu *Národní obzor*. Horký měl své obvinění podložené svědectvím prof. Sekaniny, jednatele Máje. Prof. Sekanina se nechal slyšet, že za ním přišel Josef Hovorka, Řezníčkův přítel, kterému se měl Řezníček osobně svěřit s tím, že autorem článků je opravdu Fučík.

Fučík neváhal a obratem na obvinění reagoval.

V dnešním čísle časopisu Národní Obzor obviňuje mě pan „Hký.“ v literární rubrice, že jsem oním tajemným pisatelem článků v „Týdnu“, jimiž denunciováni byli pokrokoví profesori, oním tajemným pisatelem, jehož kryje dr. Řezníček svým redakčním tajemstvím. Pan Hký. tvrdí toto přes to, že sám uvádí, že jsem hlasoval v obou valných hromadách v neprospěch dra. Řezníčka.¹⁴

Polemiky vyústily 26. října 1907, v den, kdy Milan Fučík vznesl žalobu na Karla Horkého. Řezníček si nepřál vypovídat u soudu, přesto byl povolán jako svědek. Vypověděl, že Fučík není autorem textů a že nikdy nic takového neřekl.

Pan dr. Řezníček ještě znova prohlašuje, že články v květnu 1907 v „Týdnu“ uveřejňované (týkající se středoškolských profesorů) p. Fučík nepsal, ani s nimi nic společného nemá. Obhájce p. dr. Meissner: Pane doktore, psal pak Fučík do „Týdne“ ještě roku 1907? Svědek: Ano. (K p. Fučíkovi, jenž činí záporný posuněk:) Prosím, abyste nemluvil, články jste mi zaslal, ale já je neuveřejnil! – Svědek vytýká pak p. Fučíkovi, že ač

---

¹⁴ Ze soudní síně. *Národní listy*, str. 4.

byl jeho přispívatelem, zaujal ve valné hromadě „Máje“ stanovisko pana Kvapila a projevil tím vůči němu (dru Řezníčkovi) nedostatek gentlemanství.¹⁵

Karel Horký byl zproštěn žaloby pro urážku na cti. K napsání svého vyjádření, kde obviňoval Fučíka z autorství denunciačních článků, měl totiž podložené důvody. Svědectví prof. Sekaniny bylo důvěryhodné a situaci pomohlo i to, že Řezníček nevystoupil na obranu Fučíka, přestože celou dobu jako jediný věděl, kdo je hledaným pisatelem.

Řezníček se celkově snažil celému sporu vyhnout. Proto se nyní nabízí otázka, zda hledaným autorem opravdu nebyl on sám.

2.2 Řezníček knihovník

V březnu roku 1916 byl Řezníček pověřen organizací českého oddělení v literárním archivu Národního muzea. Do té doby zde byly materiály uspořádány spíše náhodně.

O katalogisování některých korespondencí staly se pokusy, od nichž obyčejně zase z nepřekonatelných důvodů upuštěno. Až když se ve veřejnosti v odborných kruzích ozývalo přání, aby toto oddělení musejních sbírek v bibliotéce bylo podrobně zpracováno, slavný výbor Musea k podnětu inspektora bibliotéky univ. profesora dra Václava Tilla roku 1915/16 zřídil komisi pro soupis literárních pozůstalostí a korespondencí v Museu chovaných, v níž zasedali dr. Jaroslav Goll, dr. Jan Jakubec, dr. Kamil Krofta, dr. Jiří Polívka, dr. Václav Tille a dr. Václav Řezníček. Působením této komise řízením inspektora bibliotéky správou bibliotéky musejní uloženo bylo pisateli této stati, aby se jako úředník bibliotéky, jsa doposud zaměstnán řízením oddělení novočeské literatury, příště úplně a výhradně věnoval sbírce korespondencí a literárních pozůstalostí a památek a aby jejich přehlednou inventuru sestavil a podrobnou katalogizaci zahájil.¹⁶

---

¹⁵ Ze soudní síně. *Národní politika*, str. 9.

¹⁶ NOVOTNÝ, M. Archiv české literatury. *Časopis českých knihovníků*, str. 67.

Svou práci započal rozdělením materiálů na tři hlavní oddíly – na korespondence, na pozůstalosti a na památky. Pozůstalosti byly souhrnné informace o autorovi a památky jen části, zbytky pozůstalostí, např. fotografie. Mezi dvaceti skříňkami určenými na pozůstalosti měly památky jednu svoji označenou signaturou P. 18.

Rozdělení bylo vcelku jednoduché, přesto se od něho Řezníček odchýlil. První chybu udělal v ukládání pozůstalostí. Netřídil je podle abecedy, ale podle toho, ve které skříni bylo více místa. Druhou chybou bylo odebírání korespondencí z pozůstalostí a jejich přemísťování do oddílu korespondencí, tedy do dvou skříní signatury K.2 a K.3., tím se pozůstalosti stávaly neúplnými a ztrácely svou hodnotu.

Tak např. z pozůstalosti Josefa Dobrovského nebo Václavy Hanky vybral skoro všechnu korespondenci a rozhodl ji abecedně do oddílu korespondencí. Nejen že tím porušil svůj řád organizační, ale také znesnadnil badání všem příštím literárním historikům a výpůjčnímu protokolu oddělení přidělal zbytečnou práci.¹⁷

V oddělení archivu pracoval Řezníček sám. Po útocích katolické strany, po zdlouhavém procesu, který se týkal denunciačních článků, i po dalších těžkých chvílích, jež se odehrály v jeho životě, se jeho veselá povaha vytrácela, nakonec se s ním snesl jen málokdo. Z Řezníčka se stal podivín a samotář a každý, kdo mu vypomáhal, po nějakém čase raději odešel. Nakonec se na přání prof. Jakubce stal knihovníkem Miloslav Novotný. Dostavil se 20. ledna 1924, toho dne se s Řezníčkem setkal poprvé i naposledy.

Došel jsem se, tuším asi 20. ledna r. 1924, Řezníčkovi představit a morousovitý vládce tohoto oddělení musejního, ukrytého v oddělení Starých tisků a Rukopisů, mezi největšími poklady knihovny, na mne napoprvé nepůsobil tak děsivě, jak jsem si ho představoval podle vyprávění svých známých. Naopak se mi zdálo poněkud naivní, když se mě ředitel Řezníček ptal jedině na to, mám-li hezký rukopis, a když mě potom ihned počal zasvěcovat do historie RK, k níž prý má spoustu sensačních dokumentů.¹⁸

---

¹⁷ NOVOTNÝ, M. Archiv české literatury. Časopis českých knihovníků, str. 67.

¹⁸ Tamtéž, str. 68.

Když 1. února 1924 Novotný nastoupil do své funkce, jeho názor na již zesnulého Řezníčka se začal měnit. Byl to právě on, kdo začal poukazovat na problémy týkající se rozdělení materiálů.

Nevím, jak bychom se byli s Řezníčkem shodli, když bychom byli spolu ruku v ruce pracovali o budování literárního archivu, a snad bych byl velmi brzo odtud znechucen odešel jinam do jiného oddělení knihovny nebo do ministerstva školství, kam mě tenkrát lákal Stanislav Lom.¹⁹

Přestože se Řezníčkovo pojetí organizace velké chvály nedočkalo, je nutné připomenout, že za sebou nechal mnoho práce. Díky němu se literární archiv dočkal prvního základního rozdělení, od kterého se jeho následovník mohl odrazit dál, a to také Novotný udělal.

---

¹⁹ NOVOTNÝ, M. Archiv české literatury. *Časopis českých knihovníků*, str. 68.

3 Dílo

3.1 Náměty

Řezníček se ve svých prózách zaměřoval především na osudy prostého venkovského lidu na Českoskalicku. Zachycoval jeho zápas s bídou a zneuznáním, nevolnictví a národnostní problémy, mnoho povídek vychází z válečných událostí odehrávajících se v tomto kraji. Pro svou tvorbu autor čerpal z pamětí, z kronikářských záznamů a z lidových vyprávění především z Poúpí. Nasbírané poznatky předával lidem odlehčenou formou v podobě beletristických knih.

Velkým vzorem byl Řezníčkovi rodák z východočeského kraje, Alois Jirásek. V jeho stopách zpracovával náměty z historie. Výrazně se věnoval době pobělohorské, selským bouřím, době národního obrození a bojům o Kladsko. Témata válek často spojoval s regionální tematikou, proto se jeho díla rozdělují na regionální prózy, regionální prózy s historickou tematikou a v neposlední řadě i na příběhy s pohádkovým zabarvením. Všechny tyto žánry byly Řezníčkovi velmi blízké.

Vypravování takových věcí je samo sebou zajímavé, ale dr. Řezníček má umění causeura a vypravuje vám tak, že posloucháte, aniž jste délkou unaveni neb dokonce unuděni. Umění takové bohužel mizí z naší literatury a slyšíme zhusta nyní stesk, že ti staří pánové byli zábavnější než naše mládež ve svých besedách.²⁰

Hlavním cílem Řezníčkových děl bylo obohatit čtenáře o informace týkající se historických událostí v naší zemi.

---

²⁰ ZIMA, S. Umění dobrého vypravěče. *Národní politika*, str. 1.

3.1.1 Motivy v prózách z východních Čech

3.1.1.1 Válka

Řezníček byl velkým milovníkem historie, proto je přirozené, že ji téměř vždy vkomponovával do svých děl. Ústředním tématem historických próz jsou především hrůzostrašné zážitky z válek, jež postihly oblast Českoskalicka a Náchodska.

Přestože se příběhy odehrávají ve válečné době, Řezníček se snažil vyhnout motivům vážných zranění a smrti, takových pasáží lze v jeho knihách nalézt velmi málo. Pokud se přece jen objeví, jsou strohé, bez detailů.

Vzpomněl si, jak tam procítl ze smrtelných mrákot. Ležel v kaluži stydlé, vlastní krve bez levé nohy, s medvědicí pod hlavou a beze vší zbraně i bez tlumoku. Kolem něho zakopávali, vesele si přitom prozpěvující Burkuši mrtvé kamarády. Otrásl si při té vzpomínce a ani dále nechtěl myslet, jak se dostal domů.²¹

Řezníčkovy válečné prózy se spíše zaměřují na atmosféru panující ve vesnicích a na pocity obyvatel. Vypráví o úzkosti, ale i o naději a o odvaze, kterou si mezi sebou lidé dávají.

Sedlák Josef Ducháč pozoroval, jak ve městě Skalici a ve Skaličce na několika místech hoří. Díval se na Říkov a soudil, že nepřítel vnikl tam již také. Najednou se mu zdálo, že více nic nemá, nežli co má zrovna na sobě a jenom holý život, který se mu zdál být v této chvíli bezcenný a to tak bezcenný, že mu docela na ničem nezáleželo, tak že bez ohledu na to, co by se mu v této chvíli mohlo stát, vypravil se domů, do Říkova.²²

„Snad se to všechno rychle přežene a odbude se to pouhými obavami,“ konejšil ji.²³

---

²¹ ŘEZNÍČEK, V. *Léta spásy*, str. 65.

²² ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 482.

²³ Tamtéž, str. 479.

Postavy, jež vystupují v Řezníčkových příbězích, jsou většinou vlastenci, kteří za žádných okolností neutíkají z boje a až do úplného konce chrání svou rodinu a domov.

„Rostlíci i mladší!“ začal. „Proto nám dědkové naši nepostavili pevné krovy, abychom je v časích bouřlivých opouštěli, nýbrž právě naopak, proto, abychom jich za časů těch, kdy je všude právě zrovna nebezpečno, ke své ochraně jako útulku užívali. Pomněte a rozvažte, co odchodem ze své dědiny činíte. Mlčky, skutkem tak pravíte vniknuvšímu sem nepříteli, „ber a nič, my ti nebráníme, nám na tom nezáleží“. A to není pravda, nám na tom záleží.“²⁴

„Pán Bůh dej, abychom se nemusili z domova hýbat,“ pronesl Ducháč tak zbožně, že představený byl tím poděšen.

Na pozadí válečného běsnění se často objevuje téma milenecké lásky. Dvojice překonávají strasti války společně, ale v některých případech jsou od sebe odloučeny a jen vzpomínka na toho druhého je drží naživu. V příbězích se setkáváme i s projevy jiné lásky, která lidem pomáhá vyrovnat se s válečnými hrůzami, např. s láskou mateřskou nebo přátelskou.

Mladý Slavík byl chycen na vojnu. Dívka rvala si žalostí vlasy. Bědovala a kvílela. Byla skoro bez rozumu. V tom uslyšela z houštiny jako šust. Po těle obešel ji mráz, okamžitě se vzpamatovala a hned dala se do kvapného běhu. Bála se o sebe. Probudil se v ní pud sebezáchovy.²⁵

Opět nová záplava slz jí vyhrkla na sličnou líc a mladinkou hlavou mihla se jí celá řada vzpomínek na drahého, za něhož se zde každého večera někdy i s matkou modlívá.²⁶

---

²⁴ ŘEZNÍČEK, V. *Léta spásy*, str. 162.

²⁵ Tamtéž, str. 13.

²⁶ Tamtéž, str. 8.

3.1.1.1 Výčet válek

Nejranější dobou, o kterou se Řezníček zajímal, bylo 13. století. Do tohoto století autor zasadil povídku *Úpičtí rytíři* (1899), příběh je zpracován podle pověsti o tažení Tatarů na Úpici, jež proběhlo v roce 1257.

Jiným obdobím, které Řezníček zaznamenal, je třicetiletá válka. Oblast Náchodska v té době patřila rodu Piccolominiů a pod jeho nadvládou trpěla silnou rekatolizací, to vše se v autorových dílech odráží. Rozsáhlý román *V dusném vzduchu* (1885) vypráví o životě prostého venkovského lidu v roce 1847 v Třebešově. Rok 1848 je popisován v příhodách chlapce Jiřího Klenovce v knize *Student hrdina* (1913).

Autorův nejznámější historický titul *Krví a železem* (1893) vychází z prusko-rakouského zápasu o kladské území, který se odehrával ve 40. a 50. letech 18. století. Obsahuje povídky *Od Dušníku k Levínu* a *Příhoda kněze Ondřeje*. Próza *Od Dušníku k Levínu* zachycuje první střetnutí pruských a rakouských vojsk v letech 1740–1742. Druhá próza, *Příhoda kněze Ondřeje*, se odehrává od září roku 1757 do zimy roku 1760 a zachycuje události sedmileté války.

*Základním znakem obou próz je výrazný rakouský patriotismus. Je vyjádřen láskou a věrností obyvatel Kladské země k císařovně Marii Terezii, k České koruně, ke svatováclavské tradici a k náboženskému katolickému vyznání.*²⁷

Několik historických děl Řezníček věnoval i prusko-rakouské válce o bavorské dědictví (1778–1779), pro nedostatek potravin nazývané také bramborová či švestková. V náchodské oblasti byly umístěny hlavní síly rakouské armády, proto se válka odráží v autorových prózách. Zde je třeba zmínit soubor *Léta spásy* (1882), obsahující například povídky *Na prahu českého království*, *Pod Dobenínem* a *U Dubna*.

---

²⁷ DVOŘÁČKOVÁ, B. *Obraz Kladska a slezských válek v díle českého prozaika přelomu 19. a 20. století Václava Řezníčka*, str. 332.

Nejvíce autorových próz vychází z války v roce 1866, kdy došlo k opětovnému střetnutí pruského a rakouského militarismu. Tyto příběhy jsou obohaceny o Řezníčkovy vzpomínky. Přestože mu v době válčení bylo teprve pět let, válku vnímal se všemi hrůzami, které přinášela.

*Některé příhody jeho viděl jsem na vlastní oči, jsem pamětníkem největší většiny zlých podrobností, jež český lid na podhoří r. 1866 zažil. O všem, co se stalo, slyšel jsem potom stokrát vypravovati a proto během dob ustavil se v mysli mé živý obraz událostí těch v rámci silném a pevném.*²⁸

V doslovu románu *Poslední selské pozdvižení* (1897), spisovatel věnoval poděkování Václavu Uhlířovi, faráři v Jesenici, a svému staršímu bratru Janovi. Jan měl na válku živější vzpomínky a Řezníčkovi poskytl mnoho informací.

Válka, jež se odehrávala v roce 1866, se promítá i do díla *Příhody chlapce Kubiny* (1893) nebo do *Dědečka* (1914). V *Dědečkovi* je válčení věnovaná kapitola s optimistickým názvem *Nedejme se!*.

Záměr, se kterým byly tyto napsány příběhy, je zřejmý. Řezníček si přál, aby se na hrůzné události, které postihly jeho rodný kraj a obyvatelstvo v něm, nezapomnělo.

3.1.1.2 Příroda

Přírodní motivy jsou vedle motivů válečných v Řezníčkových prózách nejdominantnější. Autor miloval svůj rodný kraj, denně chodil na výlety, a stejně jako si zapisoval rozhovory procházejících lidí, zaznamenával si také květiny, byliny a živočichy, na které narazil. Všechny tyto poznatky využil ve svých dílech.

---

²⁸ ŘEZNÍČEK, V. *Poslední selské pozdvižení*, str. 143.

Ze zahrádky voněla šalvěj, páchla melisa, čpěl medvědík a dýchal tymián. Ve stromovém hustém loubí pokřikovala pěnkava a někde ve vršku prozpěvoval sedmihlásek.²⁹

Chladný vítr pofukuje přes odkvétající mateřídouškou porostlé a zrudlé meze po měkkotách, hraje si v palic zbavených suchých makovinách, laškuje ve vysokém bodláčí, ohýbá štíhlé divizny, šoumá v ovocem přetíženém, vábícím stromoví, skuče rozráží se o tenoučkou, rozčepýřenou metlici, opírá se do ruměnými plody pokropených šípkovin a pichlavého trkovčí.³⁰

V Řezníčkových dílech je nespočet pasáží věnovaných přírodě. Líčení je často inspirováno impresionistickými postupy. Autor svými popisy působí na čtenářovy smysly, především na čich, zrak a sluch.

Borové a jedlové háje zavoněly zdravou pryskyřicí, rozkvetlé lučiny a stráně páchly kořením a z vymetaného obilí vyletěl skřivánek. Zanořil a opět se vrátil pod mez. Bylo časně, ještě dlouho do východu slunce. Z dědinek po úpatí hor roztroušených bylo slyšet kokrhat kohouty a radostný štěkot psů. Zvláště jímavé chvíle značí počátek života.³¹

Rosa na travičce schla, kvítky začaly vadnout, kytičky čepejřily rozkvetlé své hlavinky, stín začal se krátit a všude šířila se vůně roztavených a rozehřátých silic a pryskyřic. Ve chvějícím se vzduchu začaly bzučet poletující mušky, bručet po mlsech se honící čmeláci a třepetat se laškující motýlové. Sluneční záře zalehla také do květu plné lípy před hájovnou, tak že daleko zavoněla medem.³²

Vedle pasáží o přírodě, ve kterých Řezníček uplatňoval svoji představivost, se v prózách objevují i popisy založené na faktech. Jedná se především o ty, jež lokalizují děj příběhu.

---

²⁹ ŘEZNÍČEK, V. *Léta spásy*, str. 62.

³⁰ ŘEZNÍČEK, V. *Z podhorských tradic*, str. 7.

³¹ ŘEZNÍČEK, V. *Léta spásy*, str. 5.

³² Tamtéž, str. 16.

*Nad ním zvedá se příkrý vrch Dobenín, pod kterým ze druhé strany vine se po řece Methuji až do hrabství kladského utěšené údolí, které dosud zovou Brámkou.*³³

*Po obou březích Úpy, skákající utěšeným údolíčkem s krkonošských hor k labskému korytu přes ohromné balvany, jsou od Havlovic k Riesenburku do dnešních dnů příkré, četnými výmoly po jarních bystřinách proryté stráně, pokryté hustým, nízkým mlázovčím, podrostlým borovým lesem.*³⁴

Příroda má v Řezníčkových dílech výrazné postavení. Neslouží jen jako kulisa, naopak, v některých případech je motiv přírody stěžejní. Les například často slouží lidem jako primární ochrana před nepřáteli. Čím je hustší, tím se obyvatelé vesnic cítí bezpečněji.

*Lesové tito sloužili předkům za mocnou hradbu proti vpádům nepřátelským v ten způsob, že se cesty jimi vedoucí mohly snadno zatarasit a tak průchodu nezvaných cizáků zabránit.*³⁵

*Z celého panství ze všech dědin přicházelo do borů lidu všech věků, že se stezky pestrými oděvy jen hemžily. Všecko pospíchalo hloub do pustých roklí, aby se zde se svými klenoty, totiž peřinami a šatstvem, a s pomocníky při dobývání denního chleba, dobytkem, před Prusáky skrylo. K tomu se ještě v Čechách žádný, sebe smělejší nepřítel neodvážil, aby šel rozprchlý lid do jeho úkrytů vyhledávat. Každý tušil, že by tak učinit, bylo neradno. Podobně stalo se i léta 1778, že lesy zůstaly nohou cizí nedotknuty.*³⁶

V neposlední řadě je třeba zmínit, že příroda a panující počasí se v autorových prózách vždy přizpůsobují momentální atmosféře. Pokud lidi neopouští naděje, často je doprovázejí dny naplněné sluncem, pokud se něčeho obávají, krajina a vše v ní upadá.

---

³³ ŘEZNÍČEK, V. *Léta spásy*, str. 158.

³⁴ Tamtéž, str. 139.

³⁵ Tamtéž, str. 157.

³⁶ Tamtéž, str. 140.

*Nastalo jaro. Krásné, ladné. Avšak v poli ani skřivánkovi nechtělo se do zpěvu, neřknu-li pak lidem, kteří se děsili, co příští dnové přinesou.*³⁷

*Země se chvěla, vzduch se třásl a houstl. Všude jevila se jakási úzkostlivost. Neobvyklým tím hřmotem vyplašení ptáci uletovali a poděšená zvěř prchala.*³⁸

3.1.1.3 Rodina

Motiv rodiny je zaznamenán téměř v každé autorově próze. Řezníček nejčastěji zobrazuje šťastnou rodinu, kde se členové navzájem podporují. S takovým případem se setkáváme např. v historickém románu *Dědeček*. Autor zde přibližuje vztahy pěti generací rodiny Ducháčů, u nichž vládne idylická atmosféra. Opakem je povídka *Od Dušníku k Levínu*, která je součástí souboru *Krví a železem*. Přestože se na počátku příběhu setkáváme se spokojenou rodinou, postupem času jsme svědky toho, jak se synův obdiv k otci mění v nenávist.

Řezníček zaznamenával i zakládání nové rodiny, vstup do manželství. V jeho příbězích se odehrává mnoho šťastných svateb.

*Svadebníci byli všichni veselí, hovořili, smáli se a když potom začal je družba Štěpař rozsazovati ke stolům, tu nastal při tom hluk a šum, jež výmluvný řečník sotva překřičel.*³⁹

*Ve světnici mezi svadebníky zavládal největší rozmar. Všecko se smálo a tváře hodujícím jenom se blyštěly. Nevěsta občas podívala se na svého ženicha a Josef klidným zrakem jí oplácel.*⁴⁰

---

³⁷ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 13.

³⁸ ŘEZNÍČEK, V. *Léta spásy*, str. 27.

³⁹ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 208.

⁴⁰ Tamtéž, str. 214

Žena se po vzoru své matky starala o novomanžela s pokorou.

Mladé selce především šlo o to, aby manžel její stále byl jak náleží spokojen a ve stavení šťasten. Věděla z domova, že když tatínek Petr Pavel s úsměvem hovoře, procházel statkem, že všude jako by teplé slunéčko zářilo, pakliže se však škaredil a mlčel, že bylo, jako když hodně mrzne. Vypozorovala to, jak tatínka maminka ustavičně hleděla v té nejlepší míře udržeti.

Také přijímala rady od své tchyně, již se jako poslušná snacha snažila od začátku zavděčit.

„Někdy maminka dělá ze zatvrdlého chleba rozpek, topinky. Ze pšenice dává dělat výražek, bílou a podbělní mouku, ze žita mouku chlebovou a výražek a z ječmene přední a zadní výražek. Knedlíky jedí se u nás v mléce, se zelím a s omáčkou. Někdy také dělají se knedlíky chlupaté, z bramborů, kucmoch a škubánky.“ „Ty jsi ale výborná hospodyně, když na všechno tak pamatuješ,“ obdivovala a chválila ji panímáma. „Buchty pečou se u nás cihlové s mákem, povidly, tvarohem, hruškami, slívami a třešněmi. Pro hosty uchystají se bábovky, dělají se dolky, peciválky, placky, lívance, podplamenice, řepánky a zelníky. Na pekáčích peče se nadivajna třešňová a slívová.“ „To všechno budeš u nás dělat!“ smál se jí Josef.⁴¹

3.1.1.4 Víra

Víra a modlitby dodávaly Českoscaličanům největší naději během běsnění válek. Lidé se často obraceli k Bohu s prosbou o pomoc a o ochranu, modlili se za svobodu pro svoji zemi a za konec pruské nadvlády. Velmi těžce nesli, když se je Prusové snažili odvrátit od katolické církve.

---

⁴¹ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 222.

„Ani modliti se již nesmíme!“ zašeptal po chvíli a pln kyselé nenávisti obrátil zraky své stranou ulice, kterou se skutečně pohybovala četa vojáků Jeho Veličenstva pruského krále Bedřicha II., od hlavy k patě ozbrojených. Zvoník uhodl dobře! Ovšem že bylo to hádání velice snadné, když takováto tažení od zámku do města k farnímu kostelu nebyla za oněch časů v bývalém královském a nyní jenom již tržním městě Kladsku ničím novým.⁴²

Přestože lidem byla katolická víra zakazována, rozkazy neuposlechli a dále, i když potajmu, chodili za knězem, aby se zpovídali. Postava kněze vystupuje v próze *Příhoda kněze Ondřeje*, jež je součástí souboru *Krví a železem*. Ondřej zde představuje čistého a spravedlivého člověka, který se ze všech sil snaží pomáhat lidem. Dává jim rady, jak překonat těžké období. Netuší, že se celá událost nakonec obrátí proti němu a on bude popraven.

Přestože Řezníček kladl důraz na vážnost náboženství, napsal také prózy, v nichž modlitby zlehčoval.

„Nedobře se modlíme,“ usmíval se mistr. „Pořád jenom chybně prosíme o dlouhý věk, to jest o stáří, a my se zatím máme modliti, abychom omládli. Potom nikdy nezestárneme a nemusíme umřít,“ veselil se mistr.⁴³

3.1.2 Prózy z východních Čech

V počátku své tvorby, v 80. letech 19. století, Řezníček věnoval největší pozornost Českoskalicku. Příběhy však nezasazoval jen do svého rodného města, do České Skalice, ale také do blízkého okolí. Prózy se tak odehrávají i na Náchodsku, Novoměstsku, Jaroměřsku a Červenokostecku a vytváří pestrou koláž životů prostých lidí z východočeského kraje.

---

⁴² ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 100.

⁴³ ŘEZNÍČEK, V. *Všehlupy*, str. 17.

Řezníček zde měl velice blízko k lidové tradici, k venkovskému lidu i k bohaté historii tohoto kraje. Českokalicko, Hoříčsko, celé dolní Poúpí, tento kout naší země se mu stal téměř nevyčerpatelným zdrojem námětů a hlubokou inspirací k literární tvorbě, a to jak k tvorbě beletristické – románům a povídkám – tak i k zasvěcenějším studiím odborného charakteru, které jsou věnovány náchodské oblasti.⁴⁴

3.1.2.1 Česká Skalice a Českokalicko

Třebaže Řezníček nepatřil k předním beletristům, zanechal po sobě rozsáhlé dílo, které je zajímavé především z regionálního hlediska. Nejcennější jsou jeho práce z osmdesátých let, ve kterých, jak bylo zmíněno, zaznamenával živobyty především na Českokalicku.

V této kapitole bych ráda vyjmenovala díla, která se odehrávají v České Skalici. Z nich budou blíže představeny dvě knihy, humorná próza *Všehlupy* (1906) a regionální próza *Dědeček* (1914).

Všehlupy jsem si vybrala z toho důvodu, abych připomenula Řezníčkův pověstný humor, a *Dědečka* proto, že v sobě ukrývá veškeré důležité motivy, které autor ve svých dílech využíval.

3.1.2.1.1 Všehlupy

Próza *Všehlupy* vypráví o imaginárním městečku ležícím zhruba čtyři hodinky chůze od Hradce Králové.

V úvodní kapitole vypravěč seznamuje čtenáře s hlavním hrdinou příběhu Kašparem Hamzou. Hamza je veselý tulák, který prošel Čechy i Moravu a po každé pouti

---

⁴⁴ Václav Řezníček a náš kraj. *Nový čas*, str. 3.

se s nadšením vracel do rodného města, do České Skalice, aby o svých dobrodružstvích vyprávěl starousedlíkům a přátelům.

Hamza se stává vypravěčem v první kapitole prózy. Českoskalické obyvatele obohacuje o zážitky z cesty, na níž náhodně zavítal do malého městečka, do Všehlup. Práci i bydlení si tam našel poměrně brzy, a to u ševce Přetrhdíla. Přetrhdílo nebyl zrovna pracovitý člověk, proto byl nadšený, když k němu Hamza dorazil a požádal ho o práci. Mistr konečně získal tovaryše, který místo něho zastal práci, a on tak mohl začít dělat to, co ho bavilo.

Přecházení z hospody do hospody bylo jeho nejmilejším zaměstnáním, jemuž se horlivě věnoval nedbaje na to, že mistrová pro to hubuje a nazývá ho lenochem a povalovačem, jehož musí tovaryš živit.⁴⁵

Hamza si Všehlupy oblíbil kvůli příjemné atmosféře, která tam panovala. Obyvatelé drželi při sobě, společně slavili místní svátky, ba co víc, vymýšleli si svoje vlastní. Jedním z takových byly například dobytčí trhy, pořádané jen pro občany Všehlup. Ti na nich za horlivého smlouvání a hádání prodávali svůj dobytek. Vtip byl v tom, že druhý den ráno si ho zase tiše vrátili. V závěru si nikdo nic nekoupil a nikdo nebyl o nic ochuzen, naopak všichni byli spokojeni a zažili den plný radosti, jídla a pití.

Když se mistr Přetrhdílo začal cítit zesláblý, sepsal poslední vůli a tovaryše vyprovodil ze své chalupy. Hamza se nevydal hned domů do České Skalice, ale jako správný poutník dokončil cestu, kterou kdysi započal, pokračoval dál směrem na Prahu.

Na čas strávený ve Všehlupech nikdy nezapomněl. Městečko si zamiloval především kvůli jeho veselým obyvatelům. Příjemná nálada tu panovala proto, že se lidé snažili dodržovat nařízení městských vyhlášek. Věděli, že ten, kdo některé z nich poruší, bude náležitě potrestán. Ale protože se nacházíme v humorně pojatém příběhu, je jasné, že k jejich porušování docházelo celkem pravidelně. I mistr Přetrhdílo jednu porušil, když popíjel s přáteli v hospodě. Při cestě domů si muži prozpěvovali tak hlasitě, až se místní

---

⁴⁵ ŘEZNÍČEK, V. *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových*, str. 14.

občané děsili, co se děje. Druhý den ráno byl Přetrhdílo předvolán k purkmistrovi. Naštěstí si z vysedávání po hospodách odnesl talent k „vypovídání se“ z jakéhokoli maléru. Potvrdil, že ví o vyhlášce, která zakazuje povyk na cestě z hospody domů, ale odmítl přiznat, že ji porušil. Vypověděl, že on a jeho přátelé ještě domů nešli, pouze přecházeli z jedné hospody do druhé, a na to se žádné nařízení nevztahuje. Purkmistr mu musel dát za pravdu a Přetrhdílo byl bez potrestání propuštěn. Podobně laděných vtipných situací je v knize mnoho.

Všehlupy jsou zábavnou prózou nejen kvůli situacím, které obsahují, ale i zásluhou jazyka, jímž jsou psané. Řezníček rád ozvláštňoval své příběhy slovními hříčkami a lze se s nimi setkat i v tomto díle.

*Vedle silnice ke bráně té vedoucí byly vsázené stromky a na jejich ochranu byla na vysokém kolu přibitá tabule, na níž čtu: „Výstraha! Škůdce těchto stromků zaplatí buď 5 zl. Nebo dostane 10 ran holí. Kdo jej udá, obdrží polovic.“ Úzkostlivě jsem se rozhlédl, jest-li třeba někdo zrovna stromů těch nepoškozuj. Lekl jsem se, abych ho nemusil udávat a nedostal za to polovici pokuty, tj. pět ran holí. To by byla pěkná uvítaná.*⁴⁶

*Kteří měšťané a sousedé v tomto městě husy, kachny, slepice a jiný rohatý dobytek před sedmou hodinou ranní dolní bránou pouštějí, bez průtahu se z úředního nařízení zabijou!*⁴⁷

Jména osob vystupujících v příběhu jsou také pojatá vtipným způsobem. Hlavní hrdina a vypravěč příběhu Kašpar Hamza veselou a přátelskou povahou reprezentuje své křestní jméno, stejně jako mistr Přetrhdílo, u něhož Hamza přebývá. Ten představuje hospodského povaleče, jenž „přetrhl své dílo“ a raději si začal platit tovaryše, aby za něj vykonával práci. A přestože u kováře Pecivála, měšťana Bábovky a jiných postav nebyla uvedena charakteristika, domnívám se, že každý čtenář si ji ve své mysli vytvořil.

---

⁴⁶ ŘEZNÍČEK, V. *Všehlupy*, str. 9.

⁴⁷ Tamtéž, str. 12.

Vlastnosti lidí byly pro Řezníčka inspirací k tvoření zábavných situací. Jednou z takových byla vychytralost, s jejíž pomocí se postavy záměrně vyhýbaly nechtěným situacím.

„Spíte, sousede, ještě?“ ptal se. „Co pak chcete?“ ozval se měšťan Cibulka. „Kdybyste již nespál, tak bych vás tuze prosil, abyste mně půjčil vůz. Mně se u mého polámalo kolo!“ žadonil měšťan Koláček. Měšťan Cibulka, slyše o půjčení vozu, ihned byl svou neúžlostí proniknut a prosícím sousedu rychle odpověděl: „Já ještě spím a až se vyspím, nebudu doma!“ zvolal.⁴⁸

Chopil se dvojnohé vidličky a velikého nože a strojíl se, aby husu rozkrájel. „Tak ji jenom načněte!“ vyzval ho na kousek již nedočkavý jeho moudrost pan purkmistr. „Kde ji smím načít?“ rychle se otázal host. „Kdekoliv je vám libo!“ odpověděl hostitel. „Děkuju pěkně!“ řekl host. „To ji načnu až doma!“⁴⁹

Autor těžil i z lidské hlouposti, věděl, že ta pobaví čtenáře ze všeho nejvíce.

Když se v košatině ve slámě probudím, vzpomenu si, že pospíchám a kouknu čerstva přes šejtroch před vůz, co dělají koně. A tu, hrůzo hrůzoucí, koně byli pryč a já ve voze před hospodou sám. Zrovna svítalo. Jenom považ mé leknutí! Napadlo mne, že mně někdo koně ukradl, ale v tom mne zase napadlo, že jsem vlastně našel pěkný vůz, protože jsem měl včera vůz s koňmi, a ten, na němž jsem ležel, byl bez koní. Trvalo to chvíli, nežli jsem se z té míchanice žalosti a radosti, jež ve mně vzbuzovala nejistota, co se vlastně přihodilo, probral.⁵⁰

„Mám v kapse homolky,“ jal se mluvití pantáta jeho moudrosti pana purkmistra. „Uhodnete-li, studente, kolik jich mám, tak vám dám obě!“ Student se ušklíbl. „Jak pak bych neuhodl!“ povídá. „No nevím!“ usmíval se pantáta. „Máte tobolky dvě!“ řekl určitě student. Pantáta byl tímto uhodnutím tak překvapen, že svému slovu dostál a studentovi

---

⁴⁸ ŘEZNÍČEK, V. *Všehlupy*, str. 49

⁴⁹ Tamtéž, str. 32

⁵⁰ Tamtéž, str. 21.

homolky dal. Avšak do své smrti nemohl na to zapomenouti a vykládal, jak jsou studenti chytrí, že i uhodnou, kolik homolek neznámý člověk jim člověk v kapse nese.⁵¹

Další vlastností, na které Řezníček stavěl svůj humor, byla jízlivost. Kousavými řečmi nešetřil například mistr Přetrhdílo. Sám v životě ničeho nedosáhl, ale ostatním se často vysmíval. Nevynechal žádnou vhodnou příležitost, aby si do svého společníka nerýpl.

„Pijeme a povídáme, a já ani nevím, jak se to stalo, že jsem ve voze pěkně usnul.“
„To se ti přihodilo již vícekrát,“ vskočil mu do řeči mistr Přetrhdílo.⁵²

Humornosti příběhu dodává i nadsázka, která se však, přestože se nacházíme v humorné próze, objevuje pouze výjimečně.

„Já mám zase pořád peněz jako želez!“ povídal.⁵³

„Jedl byste něco dobrého?“ začal. „Jako vlk!“ vesele zvolal student.⁵⁴

O to více se v díle vyskytuje ironie. Především pasáž, ve které komisař navštíví školu ve Všehlupech, je ironických poznámek plná.

„Pověz nám, chlapečku, proč pak Adam v ráji kousl do jablka?“ Vyvolaný chlapec rychle vstal, vypjal se a vysokým hlasem odpověděl: „Protože neměl v kapse nůž. Kdyby byl měl nůž, byl by si jablko oloupal a rozkrájel.“⁵⁵

„Špatenko, pověz nám, na čem jest nejlépe vidět, že zima všechno stahuje a teplo roztahuje?“ Špatenka, jeden z největších žáků, zvolna vstal, zamračil se, pohodil hlavou, několikrát pokoušel se spustiti, až konečně, koktaje, začal. „Že zima stahuje a teplo roztahuje, je nejlépe viděti na tom, že jsou v létě dny dlouhé a v zimě krátké.“⁵⁶

---

⁵¹ ŘEZNÍČEK, V. *Všehlupy*, str. 51.

⁵² Tamtéž, str. 21.

⁵³ Tamtéž, str. 43.

⁵⁴ Tamtéž, str. 50.

⁵⁵ Tamtéž, str. 57.

⁵⁶ Tamtéž, str. 58.

Ke gradaci komičnosti přispívají dialogy postav, v nichž užívání krátkých otázek a pobízení zvyšuje čtenářovo napětí.

„Ženo!“ jásal mistrové vstříc. „Nehubuj! Běžím domů schválně!“ „Tak co?“ ptá se mistrová. „My nemusíme umřít!“ plesá mistr. „Jak pak ne!“ „Jak? Zcela jednoduše!“ raduje se mistr. „Takto pověz!“ „Přišel do hospody nějaký myslivecký facír a ten nám pověděl prostředek proti smrti,“ horoval mistr. „A co to je?“ „Nedobře se modlíme,“ usmíval se mistr.⁵⁷

„Napadlo mne, jak byste se té hlíny z náměstí zbavili.“ „No jak?“ ptal se jeho moudrost pan purkmistr. „Tuze snadno!“ smál se krajánek. „Tak mluv!“ „Naložte ji na vůz a vyvezte ji za město do polí. Tam je pro ni místa dost,“ řekl krajánek.⁵⁸

3.1.2.1.2 Dědeček

Svůj nejznámější román Řezníček věnoval manželce Vlastě Řezníčkové, za svobodna Peškové.

Příběh *Dědečka* se odehrává nedaleko České Skalice, konkrétně v Říkově. Z dalších měst a vesnic jsou jmenovány Jesenice, Josefov, Jaroměř, Náchod a Malé Svatoňovice. Zmíněna jsou i velká města jako Pardubice, Hradec Králové a Praha, ovšem ta jsou pro místní občany těžko dostupná.

Při popisu prostředí, ve kterém se příběh odehrává, Řezníček naplno využíval své znalosti Českoskalicka. S podrobnými pasážemi o dějišti se setkáváme v každém autorově regionálním díle.

Větrník! Jedna z oněch starých dávných českých dědinek, které mlčky hlasitě hovoří o tohoto našeho království věcech a časech bývalých. Leží nad roztomilou kotlinou, jíž se

⁵⁷ ŘEZNÍČEK, V. *Všehlupy*, str. 17.

⁵⁸ Tamtéž, str. 27.

*svěžím, bujným olšovým vine bublavý, lesklých rybiček, černých raků zpátečníků a kulatých, běloučkých hladkých oblázků plný, čistý potůček. Kolem něho jsou plachty vonných, sladkých lučin s hejny pestrých, tékavých motýlů a síťokřídých, modrých nebo zelených vážek.*⁵⁹

*Kdyby si měli Slatinští, Bohušínští a Červenohorští na cestě do Skalice třeba hodinu zajít, nikdy si toho potěšení neodeprou, by při té příležitosti neproběhli rozkošným údolíčkem, jehož středem mezi hustým vrbovím dovádí a skáče přes vlnkami ohlazené balvany čistá Úpa a po jehož skalnatých, milé romantiky plných stráních rostou ty nejpodivnější křoviny a šumí rozlehlými svými korunami a vysokými vrcholky ohromné, celou řadu věků pamatující stromy, které se zdají zrovna němým hovorem i za největších mrazů a vějavěk o těch nejkrásnějších pohodách a dnech v roce vyprávěti, tak že údolíčko nepřestává býti stejně vášným, přívětivým jako v máji tak o dušičkách.*⁶⁰

Příběh *Dědečka* zpočátku zavádí čtenáře do třicátých let devatenáctého století, opěvuje ruchadlo, zvané veverček, informuje o epidemii, která v roce 1831 dorazila na území východočeského kraje, a věnuje se tvrdé robotě, kde se pracovalo od rána do noci. Hlavní postavou rozsáhlého románu je Josef Ducháč, mládenec, na kterého po smrti rodičů padla zodpovědnost za statek v Říkově. Za podpory svého praděda a otce naštěstí stihl nasbírat mnoho zkušeností, jež po jejich smrti využil. I za jeho hospodaření statek rodiny Ducháčů v Říkově vzkvétal.

Josef se po čase oženil s krásnou a pracovitou Ludmilou, brzy se jim narodili dcera Běla a syn Jan, o pár let později Lidunka, Aninka a Václav.

*Lidé se měnili, ubývali, přibývali, jenom ves zůstávala pořád stejná, ledaže se na některém stavení střecha ve svém vrcholu více prohnula a že mechu na ní přibýlo.*⁶¹

Čas v próze běží kvapem. Brzy přišel rok 1848 a zrušení roboty. Josef Ducháč se stal představeným Říkova a jeho přítel Karel Špáta představeným v Řezníčkově rodné

⁵⁹ ŘEZNÍČEK, V. *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových*, str. 53.

⁶⁰ ŘEZNÍČEK, V. *Z podhorských tradic*, str. 1.

⁶¹ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 291.

Skaličce (část České Skalice). Karel Špáta byl Ducháčův přítel, se kterým kdysi podnikl cestu do Rybitev, a objevovali tam možnosti ruchadla. Oni i jejich blízcí byli šťastní, když se funkce představeného po třech letech zbavili.

A milá jeho manželka Ludmila, když slyšela, že více není představeným, v komoře padla na kolena a modlíc se slíbila Panence Marii, že k ní bude do Svatoňovic vděčně putovati za to, že manžel její jest toho břemene zbaven a rodině vrácen.⁶²

„Strýček Špáta ve Skaličce představenou také složil a najal si velikou koliskovou továrnu ve Skalici na rynku na rohatce,“ sděloval mu Ducháč. „Také se té slavné slávy nabažil,“ smál se sedlák. „A je rád, že má pokoj.“⁶³

Z Josefa Ducháče, mladého a statného hospodáře se ke konci příběhu stává dědeček. Když skonala jeho milovaná Ludmila, ztratil chuť do života. Přestal se bát vlastní smrti a naopak v ní začal vidět příležitost, jak znovu spatřit svou ženu. Jeho přání se zanedlouho vyplnilo. Příběh končí Josefovou smrtí.

Próza *Dědeček* je Řezníčkovým typickým regionálním dílem. Zachycuje místní zvyky a tradice, řemesla, poměry i historické události. Čtenáři se nabízejí široký okruh informací, ať už válečných, či kulturních.

3.1.2.1.2.1 Motivy v díle

3.1.2.1.2.1.1 *Rodina*

Čtrnácti kapitolami příběhu provází pět generací rodiny Ducháčů, které spojuje vzájemná láska a úcta. Členové drží pohromadě, navzájem si předávají své zkušenosti a v těžkých chvílích se povzbuzují.

---

⁶² ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 425.

⁶³ Tamtéž, str. 440.

Na počátku prózy se čtenář setkává s pradědečkem Duchoslavem, nejmilejší osobou rodiny Ducháčů. Rodina i obyvatelé Říkova si ho velmi vážili. Když byl dědeček mladší, býval moudrý a pracovitý, ale když příběh začíná, je mu už přes sto let, jeho rozvázná povaha se pomalu vytrácí a on se svými myšlenkami vrací do dětských let. Všechny svůj volný čas začal trávit s dětmi. Jejich zábavou bylo vymýšlení lumpáren, plašení drůbeže a stavění hrází. Když dědeček v požehnaném věku skonal, na jeho poslední cestě ho kromě rodiny a přátel doprovodilo mnoho neznámých lidí z okolí. Přece jen byl nejstarším mužem v kraji a byl také jedním z mála, kdo se setkal s osobnostmi ze tří století. Čtenář je poměrně dlouhou dobu přesvědčen, že dědeček Duchoslav je tím, po kom je příběh pojmenován. Až později mu dochází, že „hlavním“ dědečkem je tu až pravnuček Duchoslava Ducháče, Josef Ducháč, který na počátku prózy vystupuje jako jinoch.

Josef Ducháč je čestný muž, který se raduje z každého nového dne, takové typy postav Řezníček často obsazoval do svých próz. Hrdiny příběhů jsou většinou muži, vysocí, zdatní a ochotní, kteří neodmítají pomoci a nenávidí lenost. S podobnou postavou se setkáváme i v povídce *Posvícení* (1898). *Posvícení je časově bližší neurčený příběh za Zábrodí představující rázovitou postavu starého zedníka, který umí plně žít, prožívat život a využít každé příležitosti k práci i k radosti ze života.*⁶⁴

Josef Ducháč je i horlivý vlastenec, tj. další společná vlastnost Řezníčkových postav. Jeho hrdinové bojují proti Prusům, kteří okupují východní Čechy, brání své rodiny a domov. Na válku se důkladně připravují, Josef Ducháč si v próze *Dědeček* nechal všechny cenné věci zazdít, a to nejen kvůli nepřátelům, ale i kvůli zmatku, který by po střetnutí mohl nastat a kterého by mohli využít zloději.

V próze je vedle mateřské lásky dominantní také láska milenecká. S tou se setkáváme především v případě Josefa a Ludmily.

---

⁶⁴ VACINA, L. *Václav Řezníček*, str. 10.

3.1.2.1.2.1.2 *Řemesla*

Nejběžnějšími činnostmi na Českoskalicku byly zemědělské práce, a těmi se také Řezníček v *Dědečkovi* nejvíce zabývá. Možnostem ruchadla autor věnoval hned první kapitolu románu, seznamuje v ní čtenáře s vynálezci přístroje, bratřenci Veverkovými, a zároveň podává informace o jeho užívání.

„Ano, já býval při tom,“ svědčil šenkýř. „Byl jsem zvědav, co z té spekulace bude, když se do ní kmotři Veverkové tak zakousli, že prý musejí orání ulehčit. Až se jim to opravdu povedlo. Jak tuhle kmotr Vencl povídal, radlici zahnu, ale saframente, ona přestala orat. Místo, aby ryla brázdu, hned házela záhon a brala a rvala zemi, že byl z toho kolem hotový ruch. Když to tak pozoruju a vidím i slyším, povídám kmotrům Veverkům: „Ono to, holečkové, neoře, ono to ruchá,“ a dal jsem se do smíchu. „Hahaha, tak on to nebude žádný pluh, ono to bude ruchadlo!“ A tuhle kmotr Vencl se toho chopil a že je šprýmař, ihned povídá, když jsi tomu dal, kmotře, jméno ruchadlo, tak to bude a zůstane ruchadlo.“⁶⁵

Sedláci provází čtenáře téměř každým autorovým regionálním dílem. Tito muži jsou charakterizováni jako rozumní a zdatní lidé, kteří žijí pro svou práci. Nejsou lakomí a nezdráhají se dávat chudším, ale na druhou stranu mají smysl pro spravedlnost, a proto nikdy nepomohou tomu, kdo si to nezaslouží. Jejich tvrdé práci je v příběhu věnováno mnoho pasáží.

Hospodář, hned, když seje, musí hledět, aby potom měl jak klas, tak i zrno v něm stejné, hlavně pak, aby klas zubovitý nebyl. A to se musí spravovat podle měsíce. Je-li měsíc na nově, seje ráno, když jde do úplňku, seje před polednem, je-li ve třetí čtvrti, seje po poledni a když je ve čtvrti poslední, seje večer. Pak jest klas rovný a zrno stejné. Při setí musí dbát také, jaký vane vítr. Polední a východní jsou požehnané, západní ještě se dá snést, ale půlnoční vítr pro setí užitečný není.⁶⁶

---

⁶⁵ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 22.

⁶⁶ Tamtéž, str. 261.

Při setí pšenice dávali staří dorozsívky kus nové ocele a rozsévač namazal si ruku zaječím sádlem. Síti začal se slovy: „Pšenice, buď tak čistá, jako čistá byla matka Krista.“ Potom mívali pšenici jako korále.⁶⁷

Dále je přiblíženo řemeslo kováře, zedníka a řemeslníka. Autor se v próze zaměřil také na lidové povolání rodu Pichů, obecně Pechanců. Pechancovi byli sedláci z Hoříček, velmi vzácní, protože uměli vyléčit nejrůznější zlomeniny.

Umění zlámaniny napravovati a léčiti a léčivé masti připravovati v rodině Pichově dědilo se ve třech pokoleních.⁶⁸

V *Dědečkovi* je podána stručná historie rodu, ale v ději vystupuje pouze jeden člen, Antonín. Osudům zázračných sedláků se Řezníček více věnoval ve svém příspěvku *Lidoví lékaři Pichové (Pechancové) na Hoříčkách* (1912). Tento článek vypráví o Jakobovi Pichovi, jenž jako první ze svého rodu začal léčit zlomeniny. O tom, jak se Jakub naučil zázračné metodě, vypráví lidová tradice.

Když jednou na louce kosil trávu, přetáhl při tom hada, jehož přední polovice ihned odplazila se kus do neposečené louky. Picha zajímalo, co tam bude dělati a proto hada následoval. A tu viděl, jak přetáhlý had utřhl prý list z jedné byliny a přiložil si jej na ránu. K večeru potom po skončené práci vzpomněl si Pich na hada opět a šel se podívat, žije-li ještě nebo jak se mu vede. Ke svému překvapení viděl, že přední polovice hada vrátila se zatím zpět k zadní a že ony obě působením oné léčivé byliny spolu již srůstají, neboť had příchodem Pichovým vyplašen, plazil se pryč, zadní polovici, dříve úplně uťatou, za sebou polopřirostlou vleka.⁶⁹

Příspěvek pojednává i o dalších zázračných léčitelích z rodu, věnován je především Antonínu Pichovi, pravnučkovi Jakuba, s nímž se setkáváme i v próze *Dědeček*.

---

⁶⁷ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 261

⁶⁸ Tamtéž, str. 285.

⁶⁹ ŘEZNÍČEK, V. *Lidoví lékaři Pichové (Pechancové) na Hoříčkách* In *Český lid*, str. 340.

Zajímavé je, že některé pasáže obsažené v článku *Lidoví lékaři Pichové (Pechnacové) na Hoříčkách* jsou stejné jako ty, které se nacházejí v díle *Dědeček*. Viz citovaná ukázka.

3.1.2.1.2.1.3 Lidové pověry

Pověry se v Řezníčkových dílech, i v *Dědečkovi*, týkají převážně řemesel a domácích prací. Věřící obyvatelé se jich drží a neopomínají je při vhodné příležitosti připomínat.

Hrách předkové sívali stý den po narození Páně, který padne na 2. aprile a činili tak vždycky mezi mnoha hodinami, tj. před polednem, protože kolik je při setí hrachu hodin, tolik je potom v lusku zrn. Také si pamatovali, který den v týdnu na podzim se ponejprv chumelilo a v týž den po prvním aprili hrách seli, ale nikdy ne po obědě, když jest málo hodin.⁷⁰

Který kovář nechává kladivo přes noc na kovadlině a nepověsí je na rohatinu, ten s čerty ve spojení je jistě, protože čerti přicházejí ho v noci navštěvovat, takže mnohdy proto ani nespí.⁷¹

„A až budete stavět, tedy do čela stavení do jednoho rohu domovního stavení do základů dejte černého kocoura, k tomu účelu, aby se vám ve stavení zlý duch nezahnízdil. Kocour ho vyprská pryč. A do druhého rohu dejte mandel vajec, ale žádné jalové, aby rod váš zde nevyhynul a všechno ve stavení se hojně plemenilo. A pod nový krb nasypete obilí, aby byla v domě pořád hojnost. Stavěti začněte v úterý, za úplňku.“⁷²

S řemesly souvisí i pověry a pranostiky týkající se počasí. Lidé si často jejich prostřednictvím připomínali, kdy je nejlepší započít jistý druh práce. Počasí se tak

---

⁷⁰ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 202.

⁷¹ Tamtéž, str. 31.

⁷² Tamtéž, str. 171.

v příběhu řeší nesčetněkrát, zemědělci doufají v dobré povětrnostní podmínky, v deště, jindy zase v sucho, řemeslníci naopak jen v hezké počasí, atd.

*Léto rychle ubíhalo. Svatá Anna zavedla chladna z rána. Jakmile vítr začal douti ze strnišť, dny se krátily, noci natahovaly a vzduch ochladl. Česalo se a sušilo se ovoce, třely se lny, znovu se oralo a sel se ozim.*⁷³

*Jenom veliká, skalám podobná oblaka přinášejí lijavce. Chceš-li vědět jistotu, nebude-li pršet, pozoruj kuřímor. Rozvine-li květ docela, tedy jistě dlouho neprší, je-li květ jeho napolo zavřený, přijde déšť, je-li docela zamknutý, tedy mnoho a dlouho prší.*⁷⁴

3.1.2.1.2.1.4 Nemoc

V *Dědečkovi* je zaznamenána epidemie cholery, která vypukla roku 1831. Se strachem ze smrtelné nemoci se setkáváme ve třetí kapitole s názvem *Cholera morbus*.

*Když cholera objevila se v Prusku na Kladsku, zřízen byl u Náchoda proti Prusku zdravotní kordon v ten způsob, že domácí lid rozestaven byl po celých hranicích na sto a více kroků od sebe, pokud by jeden hlídač druhého viděl. Hlídači ti nesměli nikoho přes hranice propustiti a musili každého poslati na hraniční most přes Methuji u Slaného, přes který silnice do Pruska otevřena zůstala.*⁷⁵

O choleře řádící ve třicátých letech pojednávají i jiná Řezníčkova díla, např. povídka *Boží metla*, která je součástí souboru *Z podhorských tradic* (1912). Próza se odehrává nedaleko České Skalice, v obci Zájezd.

Autor zachytil také další vlnu cholery, která propukla v roce 1866, i ta se odráží v próze *Dědeček*.

---

⁷³ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 172.

⁷⁴ Tamtéž, str. 61.

⁷⁵ Tamtéž, str. 82.

Čas i za těch trampot a béd utíkal, takže minul měsíc červenec a v srpnu dostavil se do Poupi zlý, strašlivý host. Cholera. V některých vesnicích vymřely na ni celé chalupy. Ale nejvíce řádila mezi prajzskými vojáky. Nejčastěji jenom následkem jejich nestřídmosti. Nestřídmost některých Prajzů byla tak nevidaná, že největší žrouti v kraji trnuli a obdivovali, co takový prajzský nenapranec na posezení toho do sebe spořádal.⁷⁶

3.1.2.1.2.1.5 Kultura

Česká Skalice byla jedním z prvních míst, kde se začalo hrát české divadlo. Nejen pro obyvatele České Skalice, ale i pro ty z okolních měst, byla divadelní představení zpestřením každodenního života. V *Dědečkovi* Řezníček vypráví o zážitku z pimprlové komedie, která se odehrála v Říkově.

Po celém Říkově mluvilo se teď jenom o komedii, na niž se všecka mládež těšila. Ducháčův Matýsek, vrátiv se od bubnování, do stodoly více nezašel, ale začal provázeti maminku, chtěje na ní vyškemrati a zajistiti si groš, jež potřeboval večer na vstupné.⁷⁷

„Ten člověk si tě chce vzít?“ divila se selka. „Mně se líbí, již se naučil hrát tatínkův kus a sám jiný nový skládá a pimprlata si k němu řeže.“⁷⁸

3.1.2.1.3 Další prózy z Českokalicka

O životě venkovského lidu z Českokalicka se dále dočítáme například v povídkových souborech *Vesnické příběhy* (1884), *Z různých časů* (1885) a *Ze starých časů* (1889). Nejrozsáhlejším vyprávěním z Českokalicka je román *V dusném vzduchu* (1885).

---

⁷⁶ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 491.

⁷⁷ Tamtéž, str. 71.

⁷⁸ Tamtéž, str. 72.

Dílo odehrávající se ve Chvalkovicích, *Za utrpení předků* (1884), dohnalo Řezníčka k soudu. Řezníček dopsal knihu v zimě na přelomu roků 1883/1884, poprvé vyšla v první polovině května roku 1884, ale jen o několik dní později byla pro svou údajnou socialistickou tendenci zabavena. Jednalo se o dvanáct nevyhovujících stránek. Proti obvinění se Řezníček ohradil a spolu s MUDr. Edvardem Grégrem podal prostřednictvím svého právního zástupce a zároveň velkého přítele JUDr. Jana Podlipného námitky. Ráno 23. června 1884 bylo zahájeno soudní líčení, kam se všichni tři zmínění osobně dostavili. Soud byl důkladný a na přání Řezníčka a Grégra se celá kniha při líčení předčítala. Když byl unavený první předčítač, nahradil ho jiný. Řada přišla jak na samotného spisovatele, tak na jeho oba zastávce. Po přečtení knihy se ujal slova MUDr. Edvard Grégr, řečník vídeňského parlamentu, který se knihy bez výhrad zastal. Poté pokračoval Řezníček. Tvrdil, že historické prameny, které mu k napsání díla sloužily, rozhodně nestály proti režimu. To vše doplnil JUDr. Jan Podlipný, kterému se za pomoci právních předpisů nakonec podařilo knihu zprostit konfiskace. Z původních dvanácti stran se musely předělávat jen dvě.

Řezníček byl příteli Podlipnému za jeho pomoc natolik vděčný, že knihu *Za utrpení předků* věnoval právě jemu.

3.1.2.2 Kladsko

3.1.2.2.1 Krví a železem

Soubor *Krví a železem* obsahuje dvě prózy, *Od Dušníku k Levínu* a *Příhodu kněze Ondřeje*. Příběhy zachycují první a třetí slezskou válku o rakouské dědictví. Když se v roce 1740 Marie Terezie ujala vlády nad svým rakouským dědictvím, čekaly ji tři války s pruským králem Bedřichem II., a to v letech 1740–1742, 1744–1745 a 1756–1763.

Poslední válka je vzhledem k délce svého trvání označovaná také jako válka sedmiletá. V ní Marie Terezie natrvalo přišla o Slezsko a Kladsko.

Název Řezníčkova díla a hlavní cíl Prusů okupujících Kladsko několikrát vysvětlily postavy, které vystupují v prózách.

„To je lid v hrabství spřežen s císařskými!“ zasyčel. „Já to dobře tuším a znám, že se mu věřit nesmí, že se po dobrém s ním nic nesvede. Čech a katolík nám Němcům luteránům neuvěří. Ten vždy bude lnouti ku království a proto jsou všechny sliby marné. S tou tvrdohlavou lají nedá se zde nic svést jinak, nežli krví a železem. Postřílet, rozvěšet a pozavírat jich trochu, všechnu zradu přísně trestat, nic neprominout, tak se z nich vychovají snad pořádní poddaní, ale s mírnou se tady nedokáže nic, leda že na nás hůl vezmou a císařským budou pomáhat zahánět nás za Soví hory“⁷⁹

„Já jsem za pořádek tady zodpovědným, tak také budu tu já poroučet a vládnout. Krví a železem!“ táhlo myslí gouvernerovou.⁸⁰

„Ale krále nenávidíš!“ řekla stařena. „Vždyť nás bezprávně, krví a železem od české koruny odtrhl a královny dobré nás zbavil.“⁸¹

3.1.2.2.1.1 Od Dušníku k Levínu

Příběh první povídky vypráví o společném přání kladských lidí. Touží se vymanit z pruského vlivu a připojit se zpět k Českému království. Próza je plná nadějí, lidé se navzájem podporují a dodávají si odvalu při bojích s nepřáteli.

---

⁷⁹ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 27.

⁸⁰ Tamtéž, str. 27.

⁸¹ Tamtéž, str. 105.

3.1.2.2.1.1.1 *Seznámení s prostředím, postavami a obsahové přiblížení prózy*

Próza zavádí čtenáře do 18. století a zachycuje první střetnutí pruských a rakouských vojsk odehrávající se v letech 1740–1742. Příběh se odehrává ve městech Kladsko, Dušník, Levín a Náchod. Hornaté území obklopující tuto oblast má v ději výrazné postavení. Postavám slouží jako ochrana před nepřáteli, ve Stolových horách pod Hejšovinou si sedláci se svými rodinami dokonce založili tábor, kde čekali, až dorazí české vojsko, které Prusy zažene.

Ústředních postav nalezneme v příběhu několik. Pro Řezníčka bylo snadné vytvořit řadu osob charakterizující jeho rodný kraj, sám byl velmi společenský a znal se s mnoha českoskalickými rodáky, ti se mu stali předlohou.

Jednotlivé postavy jakoby důvěrně znal, jakoby seděl v Hejzlarově krčmě v české vesnici Levín pod Hejšovinou a byl přítomen rokování sedláka Šrůtka z Javorníka, jelenovského Kylara a Čtvrtečky z Dušníku o minulé slávě Kladské země.⁸²

Jednou z hlavních postav je Jan Čejp, mladík z Levína. Jan je vlastenec, jenž bojuje za svou zemi, má smysl pro spravedlnost a nenávidí Prusy. Je zamilovaný do Heleny, dcery Šrůtka z Javorníka. Janův otec, starý Čejp, je hamižný sedlák, který se za všech okolností snažil nahromadit co nejvíce peněz. Stále se vymlouval, že šetří pro syna, přitom věděl, že Jan o jeho peníze nestojí, většina z nich byla totiž „vydělaná“ neslušným způsobem. Když se Jan dozvěděl, že otec bere úplatky i od Prusů, zanevřel na něho a zradu mu nikdy neodpustil. Utekl z domova ke své milované Heleně a jejímu otci Šrůtkovi do Javorníka. Ve svém nastávajícím tchánovi viděl velký vzor a oporu, kterou mu jeho otec neposkytl. Šrůtek byl lidový vůdce kladských prostých lidí, vlastenec, jenž se snažil vymanit z pruské nadvlády. Příchod rakouského vojska mu dodal naději, začal věřit ve vyhnání nepřátel a v lepší budoucnost. Na vojáky nezanevřel ani poté, co se mu pokusili znásilnit dceru a jeho zbilí. Svou rodinu miloval nade vše a byl nešťastný z toho, co se

---

⁸² DVOŘÁČKOVÁ, B. Obraz Kladska a slezských válek v díle českého prozaika přelomu 19. a 20. století Václava Řezníčka. In *Kladský sborník* 3, str. 332.

Heleně přihodilo, ale v této chvíli nemyslel jen na ni, ale i na další lidi v Kladsku. Uvědomoval si, že přítomnost vojska znamená možný konec pruské moci. Svým postojem si získal obdiv od generála Zirakyho, další klíčové postavy.

„Dobře jsi udělal, že jsi tam doběhl. A kdybych tě měl ještě jednou slyšet litovat, že jsi to učinil, tak vícekrát přes práh mého stavení nesmíš. A kdyby byli husaři i Helenu zničili, kdyby nám vše nejhorší učinili, tak to bylo dobře, že jsi pro ně doskočil. O nás tu neběží, běží o všechny a tu jeden je pouze tak malicherný jako jedna včelička z oulu, jichž při každém boji s vlčinkami plno zahyne. A není to ani znát. A to proto, že nešlo o jednotlivé, ale o celek, o celý oul.“⁸³

Generál Ziraky je poslední horlivý vlastenec v příběhu. Pod jeho vedením rakouské vojsko vstoupilo na kladské území a první střetnutí s Prusy vyhrálo. Ziraky byl za seznámení se Šrůtkem vděčný. Přál si, aby vojáci byli pro vyhnání nepřátel stejně tak zapálení jako sedlák a jeho lidé, věděl ale, že to tak není a že prostí lidé po tom touží mnohem více. Na rozdíl od vojáků nebojovali z donucení, ale ze své vlastní vůle. Vůdci mezi sebou uzavřeli dohodu a společnými silami chtěli dosáhnout stejného cíle, konce pruské vlády.

„Ti lidé tady dobře vědí a rozumí, že tu běží o korunu, o českou korunu, po které král Bedřich smělou rukou sahá, ale mezi námi, kteří královnino vojsko na obranu koruny té vedeme, bohužel ani desátý nechápe, o co se vlastně jedná!“⁸⁴

Plánovali využít Zirakyho prvního vítězství a dále útočit na Prusy, jenže to nebylo bez císařského souhlasu z Vídně možné. Řezníček v próze několikrát narážel na nesmyslnost vysílání rozkazů z takové dálky. Než se povolení k dalšímu vojenskému útoku dostalo ke generálovi, Prusové se stihli připravit na obranu, až nakonec sami zaútočili. Vojákům a sedlákům se je naštěstí podařilo zahnat, ale druhý den ráno takové štěstí neměli. Prusové zaútočili znovu a rakouské vojsko vyhnali. Někteří lidé z vesnic prchli do Stolových hor, jiní zůstali, aby byli informováni o tom, co nepřátelé chystají. Ziraky

---

⁸³ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 44.

⁸⁴ Tamtéž, str. 52.

natolik litoval toho, že společně se Šrůtkem a jeho lidmi neútočil na Kladsko i bez císařského souhlasu, až se rozhodl vzdát funkce velitele. Vydal se do Stolových hor za sedláky, kteří si zde založili tábor, a oznámil jim, že na Prusy zaútočí sami, bez vojska. Jen museli vyčkat na vhodnou příležitost. Když se dozvěděli, že pruským vojákům začalo docházet jídlo a bude k nim poslán transport, rozhodli se zaútočit. A právě v této chvíli vrcholí tragický závěr povídky *Od Dušníku k Levínu*. Střetnutí vyhráli Prusové a v bitvě padla většina kladských sedláků. Další, včetně Jana Čejpa a Šrůtka, byli zajati, a ti, co měli štěstí, utekli. Když Šrůtka a Čejpa odváděli s ostatními zajatci do Dušníku, kde měli být popraveni, oba muži byli myšlenkami u svých žen, jež zůstaly v lese pod Hejšovinou. Generál Ziraky patřil mezi pár jedinců, kteří měli štěstí, a utekl zpět do tábora.

Hrabě Ziraky bled, se rty modrými a levou rukou řídě zkrvaveného koně oslzel, když ženy spařil. Tolik bojišť již projel, nejrozmanitější hrůzy lidského neštěstí viděl, ale nyní nemohl odolat, nemohl pláč přemoci. „Tak vzácný, věrný lid a takový osud ho stíhá!“⁸⁵

V tuto chvíli se do děje vrací starý Čejp, jenž se dozvěděl o synově popravě a vydal se mu na pomoc. Přimlouval se za něho a prosil o milost. Jeho propuštění se nakonec dočkal, protože se veřejně přiznal ke spolupráci s pruským zvědem Pikem. Navíc dodal i to, že mu syn s donášením informací pomáhal. Jan neunesl pomyšlení, že by kvůli otci vypadal jako zrádce, a věděl, že mu nikdo neuvěří, že se naopak ze všech sil snažil rakouskému vojsku pomoci, proto se rozhodl ukončit svůj život sám. Po popravě zajatých sedláků se oběsil vedle svého velkého vzoru, vedle Šrůtka.

Nešťastníci, jež byli podél cesty od Dušníku k Levínu po stromech rozvěšeni, viseli zde tak několik dní a když hrůzy plné místo to začalo dýchat otravou nebezpečnou pro celý kraj, tu byli ke guvernerově rozkazu uřezáni a v polích zahrabáni. Tu a tam na smutný ten pohřeb dostavil se některý příbuzný odpravených, avšak většina krevních přátel se k nim nehlásila ze strachů a obav, aby proto neměla nějaké opletačky a nesnáze. Když šlo

---

⁸⁵ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 83.

*o hrdlo, začali se lidé báti o kůži a hrabství bylo na jedné straně ztraceno a na druhé dobyto krví a železem.*⁸⁶

Starý Čejp se tak za své hamižné a vypočítavé chování dočkal nejvyššího trestu. Smrt milovaného syna ho zasáhla a přišel o rozum, několik dní chodil po okolí a bědoval, nakonec jej našli mrtvého na místě, kde byl pohřbený Jan. I Čejpová se ze ztráty milovaného syna a ze zrady manžela pomátla. Po ulicích rozházela peníze, které doma Čejp shromažďoval, a skočila do studny.

3.1.2.2.1.2 Příhoda kněze Ondřeje

Příběh se odehrává na stejném místě jako předchozí próza, tedy v Kladsku a jeho okolí, jen o šestnáct let poději, v roce 1857. Podobné je i téma příběhu. Lidé nechtějí žít pod pruskou nadvládou, bouří se, a stále doufají, že se Kladsko připojí zpět k Českému království. Opět se tedy setkáváme s vlasteneckou prózou, v níž postavy drží při sobě a navzájem si dodávají odvahu a naději.

3.1.2.2.1.2.1 *Seznámení s prostředím, postavami a obsahové přiblížení prózy*

Ondřej je podobný typ člověka jako Jan Čejp. Oba mladí muži jsou vlastenci, kteří si přejí svobodu pro svůj kraj, nenávidí Prusy a naopak ctí Marii Terezii. Ondřej měl štěstí a císařovnu kdysi spatřil. Stejně jako ostatní přihlížející i on od ní dostal stříbrný tolar. Tato chvíle se pro něho stala nezapomenutelnou.

„Když mně všichni zůstanete věrnými,“ řekla k nim při tom, „tedy snad vlast’ vaše bude zase jednou s posvátnou českou korunou sloučena. Jestli však byste k novému svému panovníku přilnuli, potom moje snaha, toho docílit, byla by marna. Toto stříbro s mým

---

⁸⁶ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 98.

obrazem chovejte ke vzpomínce na dnešek a mějte je za výraz mé uznanosti lásky. “ A kněz Ondřej také peníz ten opatroval jako nejdrahocennější poklad. Měl ho uschovaný zrovna vedle prsténce vlasů šedinami prokvetlých, jež v rakvi ležícímu otci svému z hlavy ustříhl. Pro spanilou, ze všech stran nepřáteli napadanou panovnici byl pak nadšen tak, že krátce před svým vysvěcením na kněze chtěl se státí vojákem a za ni bojovat.⁸⁷

Peníz byl jeho talisman. Neustále ho nosil u sebe, ve smutných chvílích se k němu modlil a líbal ho. Když Ondřeje na konci příběhu vedli na popravu a svlékli ho ze šatů, minci si schoval do úst, aby ji nemusel odevzdat Prusům.

Ondřej byl popraven za radu, jež dal Josefu Netvíkovi, staršímu muži, kterého Prusové před lety odvedli na vojnu. Josef byl nešťastný, toužil po návratu ke své rodině a knězi se chodil zpovídat. Ondřej ho vždy s ochotou vyslechl a požehnal mu. Jednoho dne Josefovi pověděl, že *zrušení přísahy násilně vynucené nekatolíkem na katolíku není žádným hříchem.*⁸⁸ Věřící muž si tato slova vyložil po svém a rozhodl se uprchnout. K útěku přemluvil i mladíka Jíru Víta. Naneštěstí byli oba lapeni důstojníkem Faulhaberem, hrdým pruským velitelem, jenž pozorně střežil hranice. Faulhaber byl kdysi také násilně odveden od rodiny, ale za léta, která ve vojenských službách strávil, na to dočista zapomněl. Pruskému králi podřídil svůj život a byl za to vděčný. Trápila ho jen jedna věc. Často vzpomínal na svého zesnulého bratra a jeho dva syny, obával se, že o ně nebylo dostatečně postaráno. V té chvíli netušil, že kněz, z jehož slov si uprchlíci Netvík a Vít vzali inspiraci pro útěk, je právě jeden z jeho hledaných synovců.

Muže, kteří se pokusili o útěk, podpořili svědectvím také ostatní vojáci, jejich přátelé. Potvrdili, že kněz míval narážky proti Prusům. Doufali, že Netvíkovi a Vítovi svým prohlášením pomůžou a že Ondřejovi neuškodí, mysleli si, že kněze si nikdo netroufne potrestat. Soudce jej nechtěl obvinít, prohlásil ho nevinným, ale pruský král Bedřich II. měl opačný názor, nařídil bezodkladnou popravu. Než se tak stalo, Ondřej

---

⁸⁷ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 112.

⁸⁸ Tamtéž, str. 117.

strávil nějaký čas ve vězení, kde dále rozdával naději a slova útěchy. Kdokoliv chtěl, mohl se mu vyzpovídat.

Nepřetržité klení a zlořečení změnilo se v modlitby, zoufalost v naději, a kněz Ondřej stal se miláčkem všech. Oplzlé písně vystřídány byly zpěvy zbožnými, tak že se dům práva a spravedlnosti v nemnoha dnech stal domem pokání. Kněz sic, který této změny byl původcem, každý upřímně litoval, ale byl tomu zároveň velmi povděčen, že zde mešká. Takový měl Ondřej Faulhaber vliv na lid! Sám ani slovíčkem ani povzdechem si nezasteskl, že se sem za jiné dostal. Ba spíše blažilo ho pomnění, že sběhové byli touto jeho pokutou od jisté smrti zachráněni a že on za ně trpí.⁸⁹

Když Faulhaberovi došlo, že trestaný kněz je syn jeho zesnulého bratra Augustina, byl z vyneseného rozsudku zdrcen. Proklínal se za svoji neoblomnost a touhu sloužit pruskému králi. V den popravy navštívil Ondřeje, omluvil se mu a přiznal se k tomu, že to byl právě on, kdo Netvíka a Víta chytil a kdo ho tak dostal do problémů. S knězem se přišlo rozloučit mnoho lidí. Ačkoli se těšili z propuštění uprchlíků, Ondřejova poprava je velmi zasáhla. Nevěřili, že k ní král vydá rozkaz, ale pruský panovník Bedřich II. tento krok podnikl záměrně. Pro katolíky byla smrt oblíbeného kněze výstrahou, aby se krále již více nepokoušeli zradit.

Čtenáře, který měl možnost přečíst více Řezníčkových děl, upoutá v tomto příběhu podrobný popis zevnějšku jedné z postav. Autor si na rozsáhlých líčeních příliš nezakládal, snad jen v oblasti přírody a počasí, proto je přiblížení Ondřejovy matky výjimkou.

Na hlavě měla prostou bílou plenu s okraji zdobenými květovaným vyšíváním, oděna pak byla zelenavým špenzlem a krátkou mezulánkou, kterou z většiny přikrýval měnivý hedvábný fěrtoch. Chuděrka stará sotva že vlekla nohy obuté v ohnivě rudé punčochy a nízké safianové střevíce, opírajíc ruku, ovinutou omakaným klokočovým

---

⁸⁹ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 130.

růžencem, o dřínovou berličku, kdežto ve druhé nesla vedle sněžného šátku při těle přimknuté tlusté modlitby, v jejichž listy vetknutý měla lístek vonného muškátu.⁹⁰

3.1.2.2.1.3 Motivy v prózách

3.1.2.2.1.3.1 *Válka*

Válka je ústředním tématem obou próz. Příběhy vyprávějí o úzkosti a strachu lidí z toho, že Prusové ve válce vyhrají a oni přijdou o své blízké. Kromě negativních pocitů z války jsou zaznamenány i ty kladné. Postavy se se strachem těší na boje, doufají totiž, že další střetnutí bude znamenat konec pruské vlády.

Vstávaje lehaje toužil, aby bylo zase již jaro a s ním nová – válka.⁹¹

Pruští vojáci jsou v Řezníčkových prózách charakterizováni jako hrubí a sprostí muži, kteří dávno přišli o soucit. Bojovali, rvali se a zabíjení nevinných lidí jim nikdy nedělalo problém. Byli pyšní na to, že jsou ve službách krále Bedřicha II., a bez výjimek plnili jeho rozkazy.

„Já sloužím již hezkou řadu let,“ spustil poznovu. „Také jsem s počátku na to žehral, ale teď jsem tomu rád, že jsem služebníkem Jeho Veličenstva krále Bedřicha! Co bych dnes měl, kdyby mne na vojnu nechtyli? Někde bych bos záhony obracel, pro jiného sil, krup se bál, deště pozoroval, krávy hlídal, cepem do slámy bil aneb ode tmy do tmy v dílně se mořil, abych mohl kontribuci vytlouci. A takhle? Pěkně si chodíme, dobře se najíme, a kdyby každý měl nouzi, voják má pořáde dostatek. Proto není ani špetky prachu hoden, komu se zde nelíbí. Takového zpozdilce zrovna pověsit!“⁹²

---

⁹⁰ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 102.

⁹¹ Tamtéž, str. 113.

⁹² Tamtéž, str. 107.

Prostí lidé v Kladsku byli naopak srdeční a vlídní. Milovali svoji zem a svoji panovnici Marii Terezii. Když měli strach z blížícího se nebezpečí, prchali do lesů obklopujících jejich domovy. Cítili se tu bezpečněji. V prózách je několikrát zmíněna hora Hejšovina, která tvořila mezník mezi Českým královstvím a Kladským hrabstvím. Lidé věděli, že se za ní rozkládá území Marie Terezie, a proto k ní často prosebně vzhlíželi.

V té chvíli slunce právě velebně zapadalo za Hejšovinou, za jejímižto vrcholy české království se rozkládá. Nachová záplava Kladsko opouštějíc jakoby hrabství od koruny české odtržené chtěla zanechatí temnotě.⁹³

Hranice mezi oblastmi bývaly přísně střežené. Málokdo je přešel bez kontroly. Generál de la Motte Fouqué měl strach z toho, že kladští lidé budou utíkat do Českého království, nebo naopak, že se lidé z Čech budou snažit dostat do Kladska, aby zde naváděli stoupence krále Bedřicha II. proti němu.

Jenerál de la Motte Fouqué tak důkladně hranice střehl, že ani lišák nemohl se bez vědomí jeho vojáků z Kladska na Náchodsko anebo Broumovsko proplížit. Do Kladska z Čech za dne vojáci ještě sem tam někoho nepodezřelého propustili, ale zpátky odtud nesměl nikdo.⁹⁴

3.1.2.2.1.3.2 Strach

Motiv strachu je úzce spojený s běsněním války, která se v Kladsku odehrává. Lidé zde žijí v obavách z pruské nadvlády. Jejich strach se každým dnem stupňuje, s nadějemi očekávají příchod rakouských vojáků, protože v nich vidí spojení.

Chystalo se k vojně, císařští měli vyhnat z Kladska Burkuše pryč, lid zdejší po tom toužil, dychtil, ale trnul při tom strachy, jestli se to povede a jestli spíše hubená

---

⁹³ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 105.

⁹⁴ Tamtéž, str. 108.

*braniborská orlice sněžného českého dvojchvostého lva z hrabství ostrým svým zobanem nevyklofcuje pryč za Methuji.*⁹⁵

V próze *Od Dušníku k Levínu* se u Jana Čejpa a jeho otce setkáváme ještě s jedním typem strachu, se strachem ze zrady. Jan měl podezření, že jeho otec slouží jako pruský donašeč, a když se dozvěděl, že je to pravda, začal jím opovrhovat a do své smrti mu neodpustil. Z otcovy zrady byl zdrcen. Dokonce zastřelil Pika, pruského zvěda, od kterého si otec nechával platit za informace týkající se rakouských plánů.

*Šla mu kolem, když pomyslí, že by otec náležel mezi ty, jichž se všichni, kdo s hrabstvím upřímně smýšlí, báli, že náleží snad mezi ty prodajné duše, které za pruský tolar zrazují Burkuši svazky, které Kladsko poutají k české zemi, aby je snáze zpřetínal, zničil*⁹⁶.

*Zapomněl na vše, co ho k otci a k matce poutalo a prchal od nich pryč, aby se o něm nemohlo myslet, že své sousedy, rodáky zrazuje, že nevěrným jest královně české, že chce býti Burkušem, proti němuž chtěl se s ostatními v okolí po bok pandurů a husarů postavit, aby byla hubená braniborská orlice z hrabství vypuzena, černobílé sloupy, na nichž usedala, skáceny, aby opět v Kladsku panoval sněžný lev v rudém poli, ježž odtud loni vojska krále Bedřicha vyštvala.*⁹⁷

3.1.2.2.1.3.3 *Láska*

V próze od *Dušníku k Levínu* se čtenář setkává s láskou rodičovskou, mileneckou, vlasteneckou a hmotnou. Láska matky a otce k dítěti je zastoupena v několika případech, převážně se jedná o kladný spokojený vztah mezi dítětem a jeho rodiči, otec svou rodinu brání a hrdě odchází bojovat proti Prusům, zatímco matka zůstává doma se svými ratolestmi a s nervozitou očekává manželův návrat. V případě Jana Čejpa a jeho otce byla

---

⁹⁵ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 13.

⁹⁶ Tamtéž, str. 11.

⁹⁷ Tamtéž, str. 21.

situace odlišná. Starý Čejp byl povahou hamižný člověk, který za každé situace nejprve myslel na peníze. Vymlouval se, že šetří pro syna, ale věděl, že Jan o špinavé peníze nestojí, on bojoval za čest a spravedlnost, byl zcela jiný než jeho otec. Starý Čejp si stále dokola opakoval, že není podstatné, jakým způsobem se k penězům dostal, neměl výčitky ani z toho, že si za informace nechával platit od nepřátel, od Prusů.

„Co jsem vlastně provedl? Zvítězí-li král, budou mne Prusové považovat za přítele, vyhrá-li císařovna, tak také dobře, zbudou mně peníze,“ utěšoval se. „Co vlastně jsem tak zlého učinil? Pověděl jsem Pikovi, co mu mohl každý druhý říci.“⁹⁸

Ve druhé próze ze souboru, v *Příhodě kněze Ondřeje*, je čtenář svědkem intenzivní mateřské lásky. Ondřejova matka si byla vědoma, že jejího syna čeká tragický osud, a to nedokázala unést. Ze žalu skonala ještě dříve, než se dozvěděla rozhodnutí o trestu.

„Mlč dítě!“ prosebně si přála dříve ještě nežli mluvit začal, a dala se do hořkého štkání. Svráštělou, ustaralou tvář do žilovatých, chvějících se rukou složila, na stolicí usedla, hořce začala plakati, ale v minutce náhle s ní spadla a více nevzdýchala. . . Ani se již nedověděla, co za neštěstí Ondřeje potkalo, ale již pouhý stín neštěstí toho ji usmrtil.⁹⁹

3.1.2.2.1.3.4 Víra

Víra vzbuzovala v kladských lidech naději. Často se modlili za svoji rodinu a za svobodu, proto velmi těžce nesli, když jim bylo katolické náboženství upíráno a když pruský generál Jindřich August de la Motte Fouqué nechal zavřít všechny kostely v širokém okolí.

Vždyť každoročně několikrát poslal generál Jindřich August de la Motte Fouqué, spravující hrabství Kladské, ve jménu pruského krále do města tlupu vojáků s rozkazem, aby do kostela nikoho nepustili. Měltě svévolné zavírání zdejšího katolického chrámu za

---

⁹⁸ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 18.

⁹⁹ Tamtéž, str. 127.

*jeden z nejnápadnějších důkazů, kterými snažil se bodré Kladské sousedy přesvědčiti, že on je zde za svého krále tak neomezeným a všemocným pánem, že ani dům Boží, dům modlitby není místem dosti posvátným a vznešeným, kde by v přední řadě on poroučeti nesměl nebo nemohl.*¹⁰⁰

Motiv víry je zaznamenán především ve druhé próze, kde je klíčovou postavou kněz Ondřej. Svou funkci zastával svědomitě, ale řídil se především svým srdcem, a to ho přivedlo až ke smrti.

3.1.2.2.1.3.5 Počasí

I v tomto díle je častým motivem počasí, které autor přizpůsobuje náladě panující mezi obyvateli vesnic. Hned v úvodu povídky *Od Dušníku k Levínu* je čtenář uveden do chmurného počasí, za něhož se seznamuje s prostředím, ve kterém se příběh odehrává.

*Venku jakoby se čerti ženili! Vítr fučel z kolika stran najednou a honil před sebou celé plachty sněhových vloček a krupek, tak že v tom nečase nebylo před sebe vidět ani co by kamenem dohodil. Jakoby bylo tak někdy kolem Jména Ježíš a ne již v březnu, kolem sv. Josefa, na práhu jara! Den se sice již dloužil, mrazy více netáhaly za uši, ale přece bylo po hrabství kladském smutno a ticho jako v adventě. To psí počasí hodilo se však zrovna k náladě, jaká k jaru r. 1742 v zemičce o půlkopě mil bez jedné, mezi Sovími horami, Hejšovinou a Dobrošovskými vrchy, po vsích a městečkách v Kladsku panovala. Lid tady nevěděl dnes, cí bude zítra!*¹⁰¹

Nejenže se klima mění dle pocitů obyvatel, ale je tomu i naopak. Také nálada lidí se přizpůsobuje počasí, které zrovna panuje. A nutno dodat, že většinou v tom lepším směru. Postavy se hezkým počasím nechávají ovlivňovat, za svitu slunce se jim situace nejeví tak pesimisticky.

---

¹⁰⁰ ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 101.

¹⁰¹ Tamtéž, str. 5.

Vzduch byl mile svěží, ranné slunko jasně zářilo, všude bylo čiperno a pěkně, tak že rozrušená mysl knězova v té lahodě zvolna klidněla. Začal se kolem sebe s rozkoší rozhlížet a na nepříjemnou noc zapomínat.¹⁰²

3.1.2.3 Hradec Králové

Hradcem Králové byl Řezníček okouzlen už jako devítileté dítě. Když opustil gymnázium v Praze a přestěhoval se do východočeského města, svůj pobyt tam si velmi užíval. Navíc byl potěšen, když se jeho novým gymnazijním ředitelem stal J. K. Klumpar. Řezníček se s ním setkal už dříve, když ještě navštěvoval základní školu v České Skalici. Klumpar, bývalý školní inspektor okresu Nové Město nad Metují, navštívil třídu, ve které Řezníček byl, a velmi na něho zapůsobil.

Svoje pocity a vzpomínky na studentská léta v Hradci Králové Řezníček zachytil v *Královéhradeckých vzpomínkách* (1904). Nepokoušel se o ucelenou charakteristiku doby, kniha je záznamem pocitů a vzpomínek. Autor zobrazuje fakta o svých spolužácích, škole a studentském životě.

Hradec Králové obohatil Řezníčkův život o několik vzácných přátel. Poznal zde např. Ludvíka Domečku, tehdejšího ředitele Krajského muzea. Sám Domečka byl literárně činný, navíc vynikal i v oboru historie, proto bylo pochopitelné, že se tyto dva muži setkali a spřátelili.

Z královéhradeckého prostředí vychází autorovy povídky *Na Dobroslavském Chlumci* (1889), *V milém dychtění* (1898) a *Peřiny* (1912). Próza *V milém dychtění* přibližuje ovzduší panující na hradeckém gymnáziu a ve městě, zároveň se soustředí na život filosofa a spisovatele Josefa Františka Smetany.

---

¹⁰² ŘEZNÍČEK, V. *Krví a železem*, str. 114.

Řezníčkovy práce věnované hradeckému prostředí sice nevynikají vysokým stupněm uměleckého zpracování a nesou všechny znaky nepříliš hluboké propracovanosti. Přesto jsme chtěli připomenout autorovo jméno, které je s Hradcem Králové trvale spjato právě jeho beletristickými obrazy i vzpomínkami, zachycujícími atmosféru východočeského města a jeho význam v českých dějinách.¹⁰³

3.1.3 Prózy ze středních Čech

Ani Praha nezůstala stranou Řezníčkovy pozornosti. V pražském prostředí se odehrává autorovo nejrozsáhlejší dílo, osmidílný kronikářský cyklus *Naše zlatá matička* skládající se z dílů *I. Empire* (1923), *II. Bouřky* (1923), *III. Svítání* (1924), *IV. Chotek* (1924), *V. Probuzení* (1925), *VI. Větrnice* (1925), *VII. Krinolína* (1925), *VIII. Čamara* (1925).

Na podkladě dobových dokumentů vylučuje i národní, politický, hospodářský a společenský život. To vše je vsazeno v beletristickém rámci do místopisu staré Prahy. Hlavní postavou celého cyklu je prostý podskalský plavec a dřevař, potomní pražský primátor František Dittrich.¹⁰⁴

Ráda bych se na chvíli zastavila u pátého dílu staropražské kroniky, nazvaného *Probuzení*. Kniha je rozdělena na patnáct kapitol. První kapitola *Máj* je věnovaná K. H. Máchovi. A protože se Řezníček několikrát nechal slyšet, že cyklus *Naše zlatá matička* bude vždycky obsahem svým štedrým zdrojem zábavy a historického poučení, dokumentem své doby¹⁰⁵, rozhodl se literární kritik František Krčma právě na kapitole o Máchovi ukázat, jestli bylo Řezníčkovo tvrzení pravdivé a zda je cyklus skutečně „dokumentem své doby“.

¹⁰³ (VA). Václav Řezníček a Hradec Králové. *Nové Hradecko*, str. 3.

¹⁰⁴ KUNC, J. *Slovník soudobých českých spisovatelů. Krásné písemnictví v letech 1918-1945. 2, N-Ž*, str. 698.

¹⁰⁵ KRČMA, F. Václav Řezníček. *Naše zlatá matička. Lumír*, str. 492.

A tu třeba říci, že Řezníčkův Mácha neodpovídá v mnohých rysech historické pravdě a skutečnosti.¹⁰⁶

Shrňme si alespoň několik poznatků, které Krčma zaznamenal. S realitou se neshoduje Řezníčkovo tvrzení, že Kömm, pekařský mistr, půjčil Máchovi necelých 200 zl. na vydání *Máje*. Ve skutečnosti to bylo tak, že Mácha měl s vydáním *Máje* velké potíže, z jeho dopisů je známo, že mu půjčil přítel Hindl, a to pouhých 20 zl. Pravdě neodpovídá ani Řezníčkovo tvrzení o kladném ohlasu čtenářů. *Máj* byl přijat jen blízkými přáteli Máchy a několika vlastenci.

Není také pravda, že Čelakovský, Chmelenský, Jungmann a Kollár vítali smělého pěvce s obdivem. Víme naopak, že Čelakovský, který v dopise Chmelenskému zesměšnil „Máj“, otiskl jako redaktor České včely pověstnou kritiku Tomíčkovu, Chmelenský jej odsoudil v Musejniku, redigovaném Palackým, a Jungmann neuvedl o něm ani tolik ve své „Historii“, co Michl Drašar v svém Létopisu z roku 1839.¹⁰⁷

Přestože se Řezníčkova tvrzení neshodují s realitou, a tudíž alespoň tato kapitola nemůže být brána jako „historický dokument“, cyklus je mezi pražskými obyvateli dosud poměrně oblíbený.

V Praze se odehrávají i jiné historické prózy. Jmenujme povídky *Tré ran bez povelu* (1889), *Hladová zeď v Praze* (1912) a *Student hrdina* (1913). Obraz událostí z rušných let 1740–1743 autor vylíčil v románu *O českou korunu* (1898), utužování národního života v podobě společenských národních besed je vystiženo v díle *Národní beseda. Pražská idyla* (1886).

Spisovatel vytvořil i souhrnný přehled událostí pražského jara roku 1848 pod názvem *Denopis důležitých a důležitějších událostí roku tohoto především v Praze* (1898).

---

¹⁰⁶ KRČMA, F. Václav Řezníček. Naše zlatá matička. *Lumír*, str. 492.

¹⁰⁷ Tamtéž.

3.1.4 Prózy s pohádkovou tematikou

Kategorii próz s pohádkovou tematikou jsem zařadila na konec svého výčtu, protože do ní spadají pouze dvě knihy. Do této skupiny náleží díla *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových* (1904) a *Tajemní přátelé* (1904).

3.1.4.1 Tajemní přátelé

K napsání pohádkové knihy *Tajemní přátelé* přivedl Řezníčka syn Jeník. Když byl malý, často po svém otci žádal pohádky o skřítcích. Řezníček o nich sháněl příběhy, zaznamenával si i lidová vyprávění, až ho napadlo sepsat své vlastní pohádky.

Podnikl jsem tedy práci tu, která mně byla vlastně hravou zábavou. Vydáním pomocníkem při ní byl mně zajímavý a důkladný spisek: „Skřítek v lidovém podání staročeském. Sepsal Dr. Čeněk Zíbrt. V Praze 1891.“ Jednak dle vlastních zásob tradicí o starožitných bytostech bájeslovných a jednak dle tohoto spisku a dle rad, jež mně jeho pan autor v rozhovorech o předmětu tom přátelsky poskytl, sestavil jsem těchto několik rozmarných povídaček.¹⁰⁸

Knihu tvoří pět veselých pohádek. *I. Otec vlasti císař a král Karel IV. skřítkem napomenut, II. Povídačka starobylá, v níž rytíř Bohuslav Ztracený zámek zpátky dostává, III. Co dědečkovi Vávrovi jeho babička o skřítcích vypravovala, IV. Jak se dva lakomí mělnického vína za halěř napili, V. Skřítek Kubiček na vandru.*

Některé příběhy mají regionální charakter. Např. pohádka *Co dědečkovi Vávrovi jeho babička o skřítcích vypravovala* se odehrává v Řezníčkově rodné České Skalici.

---

¹⁰⁸ ŘEZNÍČEK, V. *Tajemní přátelé*, úvod.

Dědeček Vávra je místní oblíbený vypravěč, který svým spoluobčanům vypráví o skřítcích z okolních vesnic. Zmiňuje se například o skřítkovi ze Zájezdu, Říkova, apod.

Už v Řezníčkových regionálních prózách jsme se setkali s historií naší země. Zajímavé ale je, že historii Řezníček vkomponovával i do svých pohádek. Pohádka nazvaná *Otec vlasti císař a král Karel IV. skřítkem napomenut* odlehčeným způsobem seznamuje s původem Karla IV. Zmiňuje se i o jeho otci Janu Lucemburském a o chybách, které se Karel IV. snaží napravit. Karel IV. je představen jako vzdělaný člověk, který nadevše miluje svou vlast, přestože rád vzpomíná i na Francii a na zážitky s ní spojené.

Praze i Českému království vynahradím všechno, čím na ně můj pan otec zapomínal. A prvním činem mého kralování bude zbudování slavného královského hradu v Praze, jakému v celé Evropě rovného nebude. A z Prahy vytvořím město, jež bude celé české zemi matkou, a jež bude celý svět vyhledávati jako hlavu nové české říše, jakou bývalo České království za mého děda a za mých pradědů.¹⁰⁹

Tato pohádka se zcela liší od ostatních. Kromě toho, že je čtenář obohacen o fakta týkající se historie, je poučen například i o způsobu výroby burgundského vína. A zatímco v ostatních pohádkách dominuje postava skřítky, v této je hlavní postavou Karel IV. Skřítkové se objeví až k závěru pohádky, a ne proto, aby trestali, ale aby varovali.

A skřítkové ti nalezše v noci v komoře celou řadu řepic od vína vyprázdněných, napomínali tě, jasný pane, že se máš jako královský syn a jako nastávající král přemíry vína varovati, duši svou v rovnováze zachovávat a jazyk na uzdě držeti, a proto pana Buška kárali, číšiemi po jeho hlavě metajíce, že se někdy míry držeti opomene.¹¹⁰

Skřítkové jsou hravé a vypočítavé bytosti. Mají velký smysl pro spravedlnost a do děje vždy zasáhnou v pravou chvíli. Nejsou zlá stvoření, jen si nenechají od nikoho nic líbit, a pokud po něčem touží, za pomoci kouzel toho dosáhnou. Původ skřítků Řezníček líčí slovy:

---

¹⁰⁹ ŘEZNÍČEK, V. *Tajemní přátelé*, str. 20.

¹¹⁰ Tamtéž, str. 30.

Dnešní lidé si pletou, co je skřítek. Dávají mu plno všelijakých jmén, ale všechno to je vlastně, dobře řečeno, dohromady jenom skřítek, jaký býval před dávnými časy v Čechách v každém stavení. Skřítek byl vlastně jako duch některého ze starých dědků, který před svou poutí na nebesa dobrovolně na světě zůstával a nad dobrem potomků bděl a všelijak jim pomáhal. Ale byli také skřítkové, jejichž domy a rodiny vymřely, a takoví duchové se potom mezi lidmi toulali ze zvyku dále, ale to bývali někdy zpropadení šelmové. Lidi za jejich chyby trestali a pokoušeli.¹¹¹

Pokud jsou skřítkové od hospodářů štědře obdarováváni, nezdráhají se na statku pomoci. Někteří po nocích tkalcují, jiní zastávají roli ochránců stavení. Oplývají nadpřirozenými schopnostmi a poznají, když lidem kolem nich hrozí neštěstí.

Kde mají ve stavení skřítko, tam nikoho noční můra netlačí.¹¹²

Co skřítkům chybí, je rozum. Jejich myšlení vyvolává řadu zábavných situací, např. topení raka v neckách s vodou. Když skřítkové poprvé uviděli raka, mysleli si, že je krejčí, a jelikož jim nechtěl ušít nové šaty, naopak od nich ještě odskakoval, museli pro něj vymyslet trest. Necky byly poblíž, a protože chtěli líného krejčího zabít, využili je. Nepočítali ovšem s tím, že se rak ve vodě naopak vzchopí.

Vzhledově skřítkové působili mile. Jak sám Řezníček uvedl, byli to většinou dědečkové velcí jako palec. Detailně Řezníček popsal skřítko Kubíčka v pohádce *Skřítek Kubíček na vandru*.

Jako palec veliký stařeček bezvousé tváře, s dlouhými šedými vlasy v týle, v režném kabátku, ve plátěných spodcích, s režným pytlíkem na hlavě a ve dřevácích na nohou, opíraje se o hůl bral se tedy s chudým pinklem na vandr.¹¹³

Knihy *Tajemní přátelé* s podtitulem *Veselé povídky o skřítcích* se hemží pohádkovými motivy. Už jen samotný název napovídá, že kniha pojednává

---

¹¹¹ ŘEZNÍČEK, V. *Tajemní přátelé*, str. 90.

¹¹² Tamtéž, str. 101.

¹¹³ Tamtéž, str. 139.

o nadpřirozených bytostech. Panuje tu dobro doprovázené zlem, které je jako v každé pohádce nakonec potrestáno. Příběhy jsou doplněné nadpřirozenými událostmi a nechybí ani kouzla.

3.1.4.2 Mandel šelmovství a kousků Krakonošových

Řezníčkovou nejznámější knihou s pohádkovými motivy je soubor umělých pověstí *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových*. Kniha obsahuje patnáct příběhů, v nichž, jak je z názvu patrné, je hlavní postavou Krakonoš.

Děj příběhů je umístěn do Poúpí, dále se objevují města Náchod, Červený Kostelec a nechybí ani Řezníčkova rodná Česká Skalice. Přesná lokalizace příběhů je stěžejním znakem pověstí, proto texty v souboru *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových* nejsou brány jako pohádky, ale jako pověsti.

*Prolínání odlehlého světa fantazie se světem skutečným dává nekonečně mnoho možností transformace starých příběhů, většinou původně čerpajících z lidové slovesnosti, protože tím se otvírá cesta od tajemna, mystična a romantiky ke všednímu dni s jeho problémy a potřebami.*¹¹⁴

Pět pověstí má originální námět (*Nejlepší lidé na Čertovině, Když se železnice stavěly, Jak Krakonoš Jirkovi zaplatil, Když s Jezulátkem před Herodesem utíkali, Němý Němec*), zbylých deset čerpá z Praetoriových¹¹⁵ historek nebo z místního folkloru.

Ze všech pověstí vyzařuje Řezníčkovo vlastenectví. Lásky k české zemi spojuje všechny příběhy, stejně jako odpor k Němcům.

Vždycky bylo nejhůře, když vtrhl do Českého království nepřítel, a to bývali obyčejně Němci. Tu lid z dědin i z měst v celých davech prchal k horám krkonošským,

¹¹⁴ KOUDELKOVÁ, E. *Krakonoš v literatuře*, str. 135.

¹¹⁵ Johannes Paul Praetorius, vlastním jménem Hans Schultze, vydával krkonošské příběhy jako jarmareční čtení již v 17. století.

*v jejichž černých lesích a slujích se ukryval se svými nejcennějšími věcmi a s dobytkem, o kterýž se především sedlák bál.*¹¹⁶

Pojďme se přesunout k nejdůležitější postavě ze souboru. Řezníčkův Krakonoš na sebe umí brát mnoho podob. Čtenářům se jednou představil jako student, jenž navštěvoval náhodskou školu, aby se přiučil českému jazyku. Jindy se zjevil jako postarší pán, který se po cestě do Krkonoš zastavil v hospodě nazývané Čertovina. Na svatbu chudáků dorazil v podobě mladého sedláka, a když se dozvěděl, že ženich s nevěstou jsou hodní, ale chudí lidé, rozhodl se jim od chudoby trochu pomoci a každého z nich potajmu obdaroval. U hostinského zaplatil dvě vědra piva a harmonikáři také něco přihodil, aby hrál až do rána. Řezníčkův Krakonoš byl hodný nesmrtelník. Rád dával tomu, komu nebylo od života přáno. A právě proto měnil svou podobu. Nechtěl, aby ho lidé poznali a aby před ním skrývali svou pravou povahu. Oni na něho rádi vzpomínali a děkovali mu za pomoc, kterou jim poskytl.

*„Nebe mně takového věřitele pod Větrníkem v cestu poslalo,“ říkával. A sám vždycky každému milerád pomohl, věda ze zkušenosti, jak je to zlé, když mají lidé oproti druhému zatvrzelé srdce.*¹¹⁷

Prostřednictvím Krakonoše Řezníček ukázal i na špatné lidské vlastnosti, především na sobectví, vychloubání a lhaní. Pokud Krakonoš narazil na člověka s jednou z těchto vlastností, bez váhání jej potrestal.

*Krakonoš dobře zná lidskou slabost, která každému člověku našeptává, že on jest ten nejlepší a ti ostatní že jsou horší.*¹¹⁸

Knihy *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových*, stejně jako historické a regionální prózy, dokumentárně zachycuje kraj, ve kterém se odehrává. Její hlavní funkcí bylo poučit čtenáře a obohatit je o místní zvyky, řemesla, architekturu, apod.

---

¹¹⁶ ŘEZNÍČEK, V. *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových*, str. 46.

¹¹⁷ Tamtéž, str. 129.

¹¹⁸ Tamtéž, str. 15.

3.2 Jazyk

Řezníček, rodák skalický, přinesl si vedle svého horského zjevu i dobrý sloh a mluvu lidu podkrkonošského, na níž učila se již i Božena Němcová. Tento dobrý vypravovatelský styl, snadno přístupný popis, byl základem všech jeho prací.¹¹⁹

Autor ve svých regionálních prózách a prózách s pohádkovou tematikou nedělal ve výběru jazykových prostředků příliš velké rozdíly. Z toho důvodu se tato kapitola bakalářské práce věnuje oběma typům próz současně.

Děj Řezníčkových příběhů se ve většině případů odehrává ve východních Čechách, jazyk postav je tak často ozvláštněn východočeským nářečím.

„O svarbách při jízdě z kostela jsme se po průhonech předjížděli, až i neštěstí se při tom stala, takže to páni přísně zakázali,“ vykládal host. „A jak máš plnou maštel?“ ptal se.¹²⁰

„To dělají lidé také, že, majíce hojnost, zpejchnou!“¹²¹

Podzimek vystřídán byl zejmou.¹²²

Obešla lečskou myslivnu, v níž bažantník Peterka choval hejno ťopek, které mu vysedaly bažantní vejce, jež divokým bažantním slepicím z hnízd po Leči sbíral.¹²³

Dalším společným znakem obou typů próz jsou hojně využívané hovorové výrazy a slang.

---

¹¹⁹ DOLENSKÝ A. + Dr. Václav Řezníček. *Naše kniha*, str. 2.

¹²⁰ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 126.

¹²¹ Tamtéž, str. 165.

¹²² Tamtéž, str. 172.

¹²³ Tamtéž, str. 152.

Starý zdejší šenkýř Vitoušek v „šenktyši“ pobrukoval a nestačil točiti do korbílků trojlístku pijanů, kteří v čele světnice v koutě u stolu zasedali a hojně si popřávali. Pořád měl někdo z nich prázdnou.¹²⁴

Zedníci glajchu oslavující bezstarostně se veselili, zpívali, vypravovali si, vzpomínali a zase zpívali.¹²⁵

Autorovy regionální prózy se hemží dlouhými souvětími, a ačkoliv je to překvapivé, setkáváme se s nimi i v prózách, jež jsou určené dětským čtenářům.

Tím narážel na to, že otec jeho, král Jan, ohněm zničený královský zámek v Praze po celou řadu let nechával státi v rozvalinách, nestaraje se o jeho znovuzbudování, tak že nyní syn jeho a dědic české koruny, králevic Karel, musil ve hlavním městě svého budoucího království, v Praze, vyhledávati střechu hostinnou, nenacházeje zde jako syn královský příbytku otcova.¹²⁶

Kdyby si měli Slatinští, Bohušínští a Červenohorští na cestě do Skalice třeba hodinu zajít, nikdy si toho potěšení neodeprou, by při té příležitosti neproběhli rozkošným údolíčkem, jehož středem mezi hustým vrbovím dovádí a skáče přes vlnkami ohlazené balvany čistá Úpa a po jehož skalnatých, milé romantiky plných stráních rostou ty nejpodivnější křoviny a šumí rozlehlými svými korunami a vysokými vrcholky ohromné, celou řadu věků pamatující stromy, které se zdají zrovna němým hovorem i za největších mrazů a vějavěk o těch nejkrásnějších pohodách a dnech v roce vyprávěti, tak že údolíčko nepřestává býti stejně vábným, přívětivým jako v máji tak o dušičkách.¹²⁷

Vedle dlouhých souvětí se v příbězích objevuje také mnoho krátkých přímých řečí. Řezníček jimi často stupňuje dramatickost příběhů. V některých případech využívá pro navození atmosféry také řeč nepřímou.

---

¹²⁴ ŘEZNÍČEK, V. *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových*, str. 8.

¹²⁵ ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček*, str. 177.

¹²⁶ ŘEZNÍČEK, V. *Tajemní přátelé*, str. 19.

¹²⁷ ŘEZNÍČEK, V. *Z podhorských tradic*, str. 1.

„Já bych sem o své vůli nechodil!“ pronesl pan učitel. „A proč sem tedy chodíte?“ obořil se na něho jeho moudrost pan purkmistr. „Proč sem chodím?“ divil se pan učitel. „Protože musím!“ „A kdo vás k tomu nutí?“ „Ponížene prosím, stojí to na dveřích mého bytu napsáno vlastní rukou vaší moudrosti.“¹²⁸

„Ty jsi zloděj!“ „Ty jsi opilec!“ „A ty jsi práč!“ Začali si pak vyčítati vzájemně a přítí se o to, kdo je ten nejlepší. Krakonoš se tomu usmíval, jak se hádající rozpalují, jak se začínají opravdu zlobit, jak začínají křičet a jak všichni chtějí být nejlepšími, předhazující ostatním ty nejošklivější výčitky a zahrnující je dokonce nadávkami. Hádky přecházela ve křik, křik měnil se v řev, a konečně dali se nejlepší lidé do sebe pěstmi.¹²⁹

Na základě jazyka nelze s jistotou říci, pro jaké čtenáře bylo dílo určené. Řezníčkův výběr jazykových prostředků není vhodný pro dětské čtenáře, děti mají problémy s udržení pozornosti a v dlouhých souvětích se mohou ztrácet. V pohádkách navíc chybí zdobněliny a klasické úvody typu „Bylo nebylo“ či „Za devatero horami a devatero řekami“. Nevyskytují se ani typická pohádková čísla či personifikace, tyto příběhy jsou obohaceny pouze o dvojsmysly a slovní hříčky, viz citovaná ukázka v kapitole pojednávající o próze z Českokalicka, o *Všehlupech*.

Vedle jazykových prostředků jsou v pohádkových a regionálních dílech podobně zvolené i náměty. Příběhy se vždy zaměřují na historii a vystupují v nich vlastenečtí hrdinové, oba typy próz jsou také časově a místně zasazeny.

---

¹²⁸ ŘEZNÍČEK, V. *Všehlupy*, str. 54.

¹²⁹ ŘEZNÍČEK, V. *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových*, str. 15.

4 Slovo závěrem

Cílem bakalářské práce bylo vytvoření biografie a bibliografie Václava Řezníčka, rodáka z České Skalice. V úvodní části práce je popsán autorův život. Řezníček byl v mládí veselý a společenský, zajímal se o kulturní život. Téměř denně psal úvodníky, vědecké úvahy a fejetony. Po politických útocích na svou osobu se stáhl do ústraní, rezignoval na povolání žurnalisty a nastoupil jako knihovník do Národního muzea, kde byl pověřen organizací českého oddělení. Pod jeho vedením pomalu vznikala největší sbírka české literatury.

Stěžejní část práce je věnovaná autorovým prózám, jež se odehrávají ve východních Čechách. Řezníček v nich vypráví o těžkých chvílích v době válek. Své postavy popisuje jako vlastenecké hrdiny, kteří bojují za svobodu pro svoji zemi. Oporou jsou jim jejich nejbližší, ve většině Řezníčkových děl je podán obrázek idylické rodiny. Jedna kapitola je věnovaná Řezníčkovým pohádkovým příběhům, které spisovatel sepsal na žádost svého syna Jana, a protože byl opravdu velkým milovníkem historie, zakomponoval historická fakta také do nich.

Zprvu jsem měla velké problémy dostat se k materiálům, které by mi pomohly při psaní mé bakalářské práce. Pozůstalost Václava Řezníčka je uložena v Muzeu Boženy Němcové v České Skalici, bohužel je nezpracovaná a já jsem nedostala příležitost ji osobně prostudovat. Méně obsáhlá autorova pozůstalost je uložena v Památníku národního písemnictví v Praze, a přestože je také nezpracovaná, vedoucí literárního archivu PhDr. Tomáš Pavlíček, Ph.D. byl natolik ochotný, že mi ji poskytl. Nahlédla jsem tak do autorova soukromí, prohlédla si jeho rukopisy, novinové články, dopisy veřejnosti, smlouvy a inzeráty, které uveřejňoval ve svém časopisu *Týden*.

Řezníček se do povědomí čtenářů příliš nedostal, proto jsem ráda, že právě já jsem tímto způsobem mohla připomenout autorovo jméno a představit jeho díla. Prózy zůstávají i přes rozdílnou uměleckou kvalitu součástí regionální beletrie a mezi Českoskaličany jsou dosud poměrně oblíbené.

5 Seznam použité literatury:

BENÝŠKOVÁ, J.; VÍCH F. *Literární Hradec Králové*. Hradec Králové: Okresní knihovna Hradec Králové, 1994. 180 s. ISBN 80-85059-10-X.

BOUZA, E.; MÜHLSTEIN, L. *Česká Skalice. Stručné dějiny města*. Česká Skalice: Městský národní výbor, 1975. 79 s.

B. S. Dr. Václav Řezníček. *Kraj královéhradecký*, 1924. roč. 15, č. 9.

Dodatky k Lexikonu české literatury 1-3, A-Ř. Praha: Nakladatelství Academia, 2008. 1089-2105. ISBN 978-80-200.1671-3.

DOLENSKÝ, A. + Dr. Václav Řezníček. *Naše kniha*, 1924. roč. 5, č. 2.

DVOŘÁČKOVÁ, B. *Obraz Kladska a slezských válek v díle českého prozaika přelomu 19. a 20. století Václava Řezníčka, in Kladský sborník 3*. Hradec Králové: Vysoká škola pedagogická, 1996. 439 s. ISBN 80-903509-6-8.

Inzeráty. *Obnova*, 1899. roč. 5, č. 42.

J. P. Zprávy. *Český časopis historický*, 1924, roč. 30, č. 2.

KOUDELKOVÁ, E. *Krakonoš v literatuře*. Liberec: Nakladatelství Bor, 2006. 333 s. ISBN 80-86807-23-1.

KRČMA, F. Václav Řezníček. *Naše zlatá matička*. *Lumír*, 1924. roč. 52, č. 9.

KUNC, J. *Slovník soudobých českých spisovatelů. Krásné písemnictví v letech 1918-45. 2, N-Ž*. Praha: Orbis, 1945. 1016 s.

KUTNAR, F.; MAREK, J. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví. Od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století. 2. vyd.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 1065 s. ISBN 80-7106-252-9.

Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 3/II. Praha: Nakladatelství Academia, 2008. 3000 s. ISBN 80-200-0708-3.

MÜHLSTEIN, L.; NOVÁK, V. *Česká Skalice a okolí.* Česká Skalice: Městský národní výbor, 1984. nestr.

NOVOTNÝ, M. Archiv české literatury. *Časopis českých knihovníků*, 1939. roč. 18, č. 5.

Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu pátého, svazek druhý, [Rón-Sl]. Praha: Argo, 1998–2003. ISBN 80-7185-057-8.

PITAŠ, F. Ze života v obcích škol. okresu. *Královéhradecko*, 1937. roč. 15, č. 1.

RODR, J. Poznali ho podle plnovousu. *Právo*, 2003. roč. 13, č. 151.

VACINA, L. *Václav Řezníček.* Náchod: Okresní knihovna Náchod, 1974.

VOTAVOVÁ, I. *Literární místopis Náchodska.* Náchod: Městská knihovna Náchod, 1999. 92 s. ISBN 80-238-4988-3.

ŘEZNÍČEK, V. *Dědeček.* Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1914. 526 s.

ŘEZNÍČEK, V. *Jak jsem byl do katolické strany přijat a jak jsem z ní zase vyhazován.* Praha: nákl. vlast., 1901. 8 s.

ŘEZNÍČEK, V. *Léta spásy.* Praha: J. Otto, 1882. 220 s.

ŘEZNÍČEK, V. *Lidoví lékaři Pichové (Pechancové) na Hoříčkách.* Český lid, 1912. roč. 21.

ŘEZNÍČEK, V. *Mandel šelmovství a kousků Krakonošových.* Praha: Jos. R. Vilímek, 1895. 176 s.

ŘEZNÍČEK, V. *Poslední selské pozdvížení.* Praha: Václav Řezníček, 1897. 144 s.

ŘEZNÍČEK, V. *Tajemní přátelé*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1906. 169 s.

ŘEZNÍČEK, V. *Všehlupy*. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1906. 60 s.

ŘEZNÍČEK, V. *Za utrpení předků*. Praha: Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých, 1884. 184 s.

ŘEZNÍČEK, V. *Z podhorských tradic*. Praha: Alois R. Lauermann, 1883. 70 s.

ŠACH, J. Z humoru doktora Václava Řezníčka. *Nové Hradecko*, 1970. roč. 12, č. 2.

Václav Řezníček a Hradec Králové. *Nové Hradecko*, 1974. roč. 16, č. 5.

Václav Řezníček a náš kraj. *Nový čas*, 1974. roč. 15, č. 7.

Zapomenutý spisovatel. *Pochodeň*, 1974. roč. 63, č. 5.

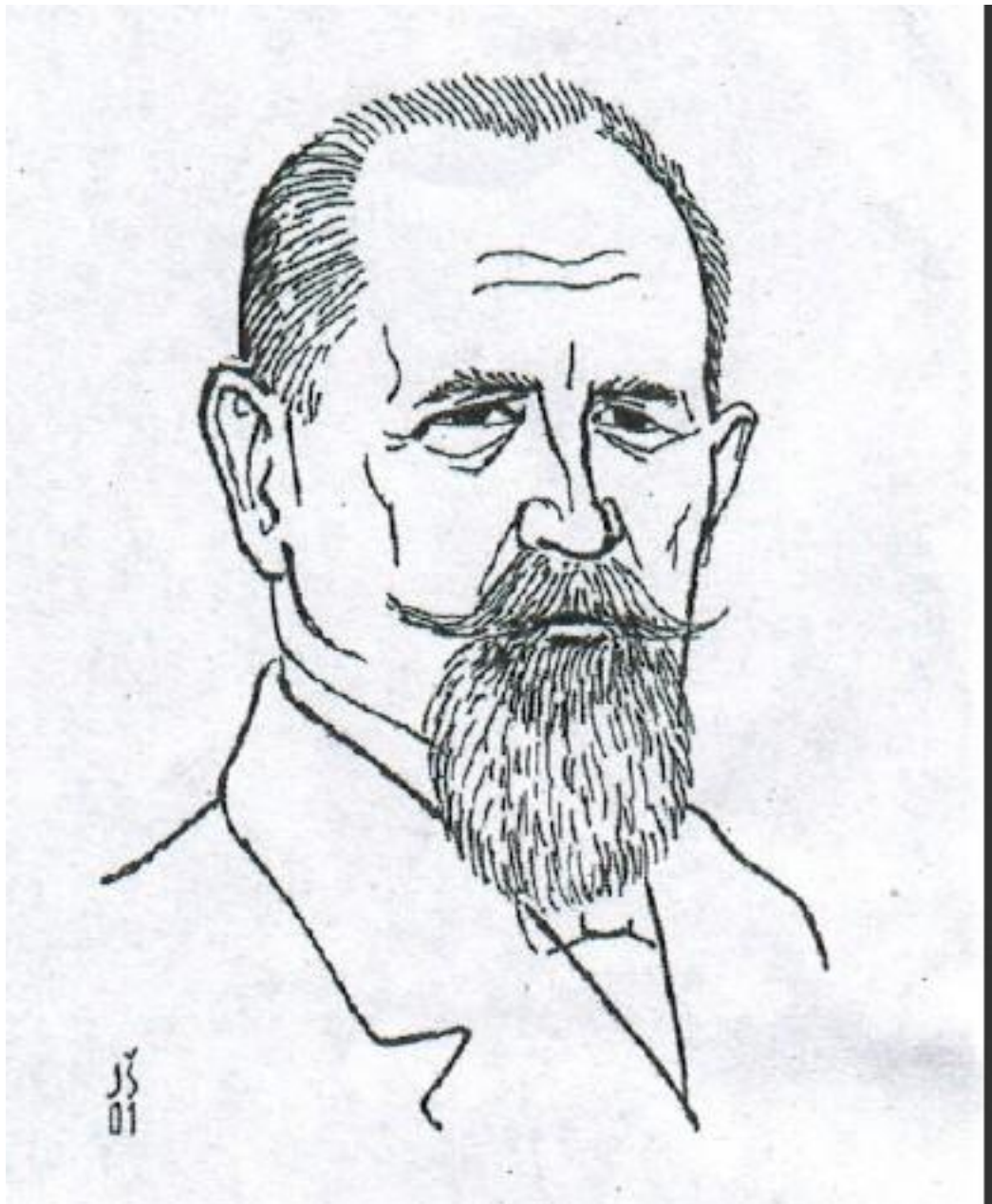
Ze soudní síně. *Národní listy*, 1908. roč. 48, č. 28.

Ze soudní síně. *Národní listy*, 1908. roč. 48, č. 29.

Ze soudní síně. *Národní politika*, 1908. roč. 26, č. 29.

Ze života v obcích škol. okresu. *Královéhradecko*, 1937, roč. 15, č. 1.

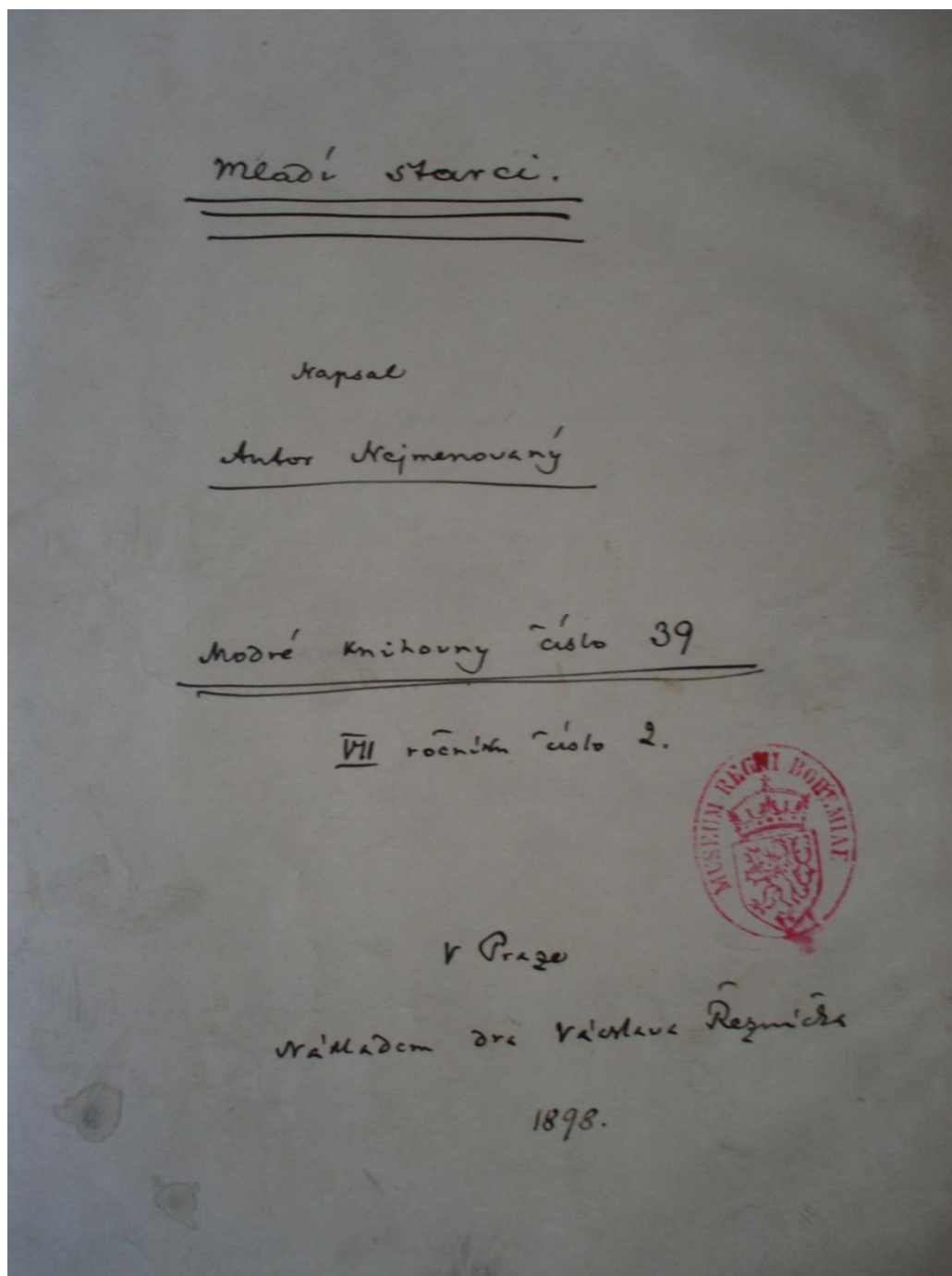
6 Obrazová příloha

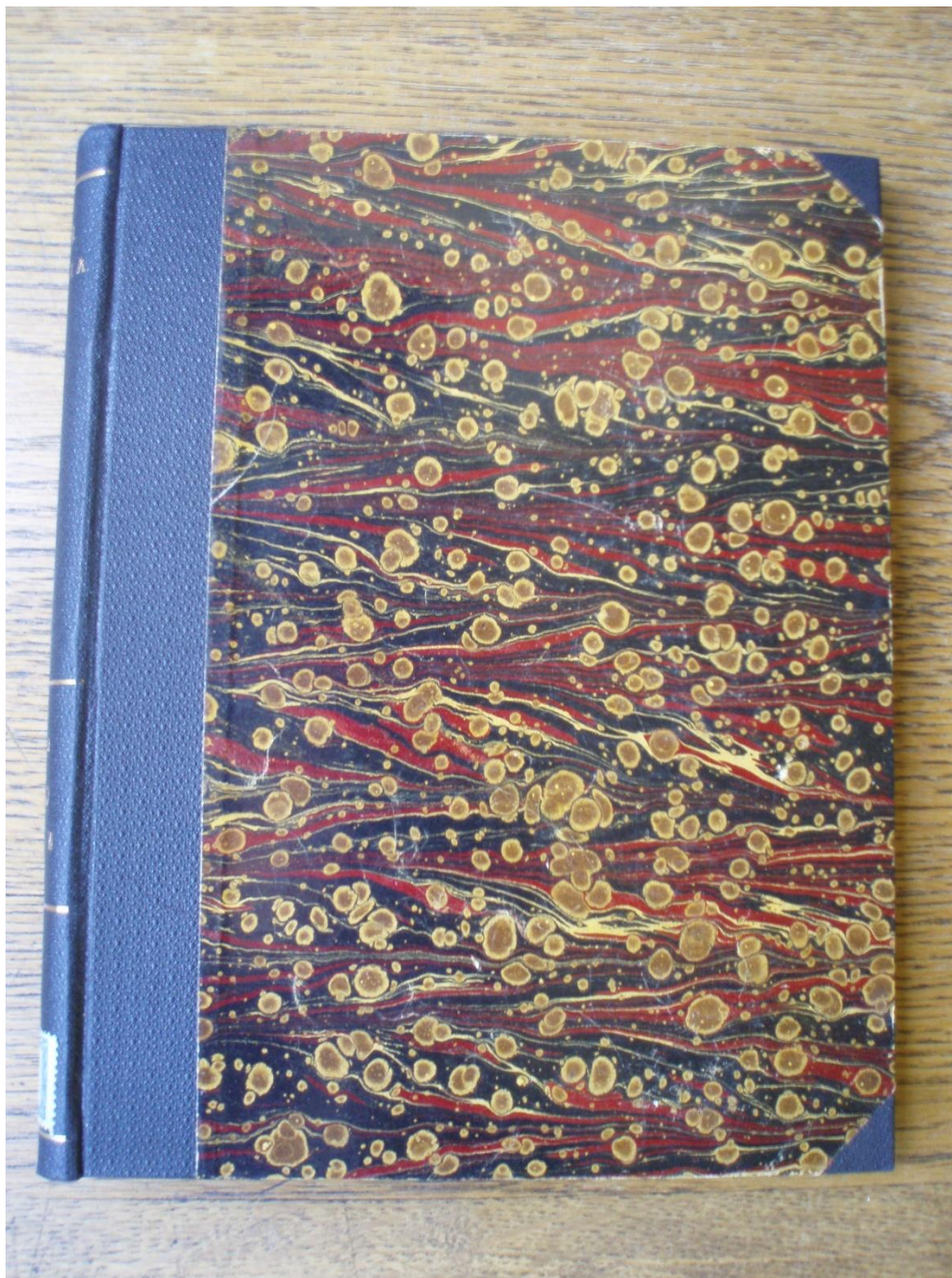
Fotografie 1: Podobizna Václava Řezníčka, zdroj RODR, J. Poznali ho podle plnovousu. *Právo*, 2003. roč. 13, č. 151.

Fotografie 2: Rukopis Mladí starci desky. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví v Praze.

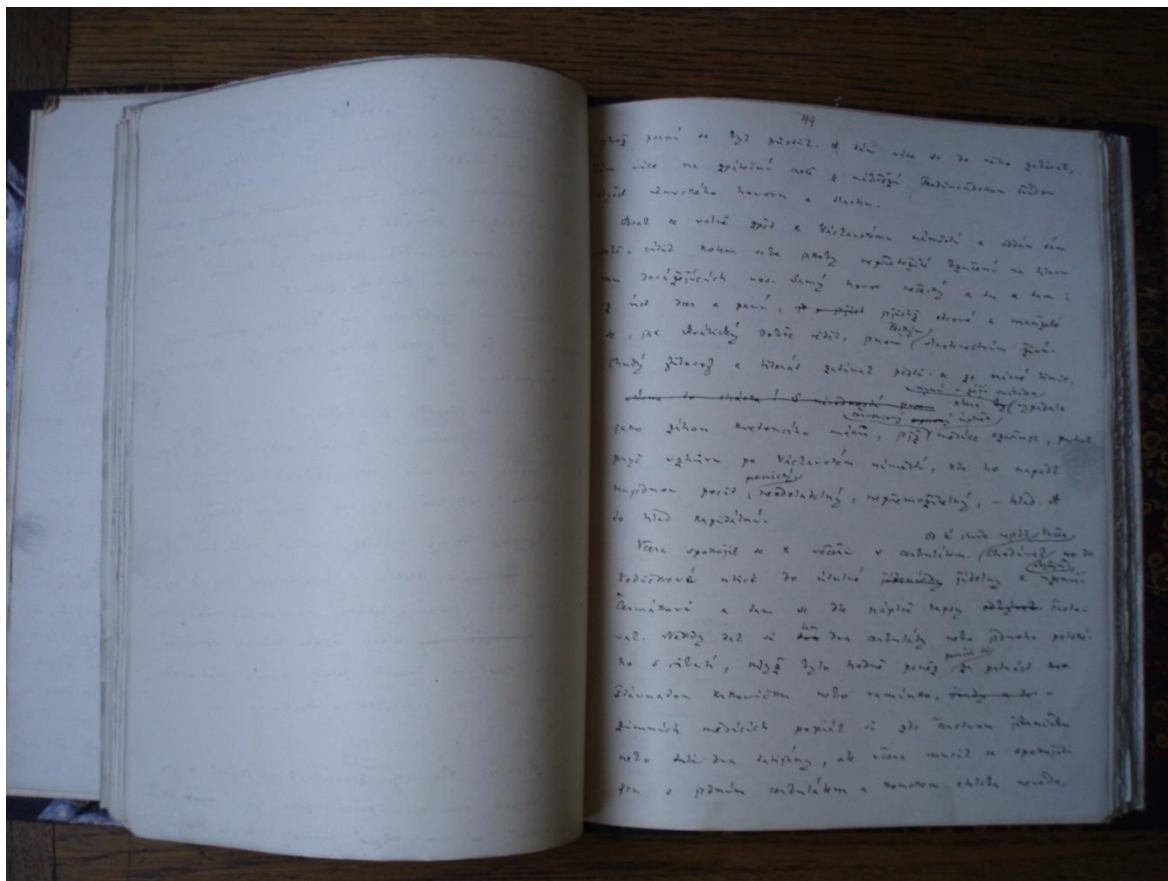

Fotografie 3: Rukopis Mladí starci titulní strana. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložena v Památníku národního písemnictví v Praze.

Fotografie 4: Rukopis Český román desky. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví v Praze.

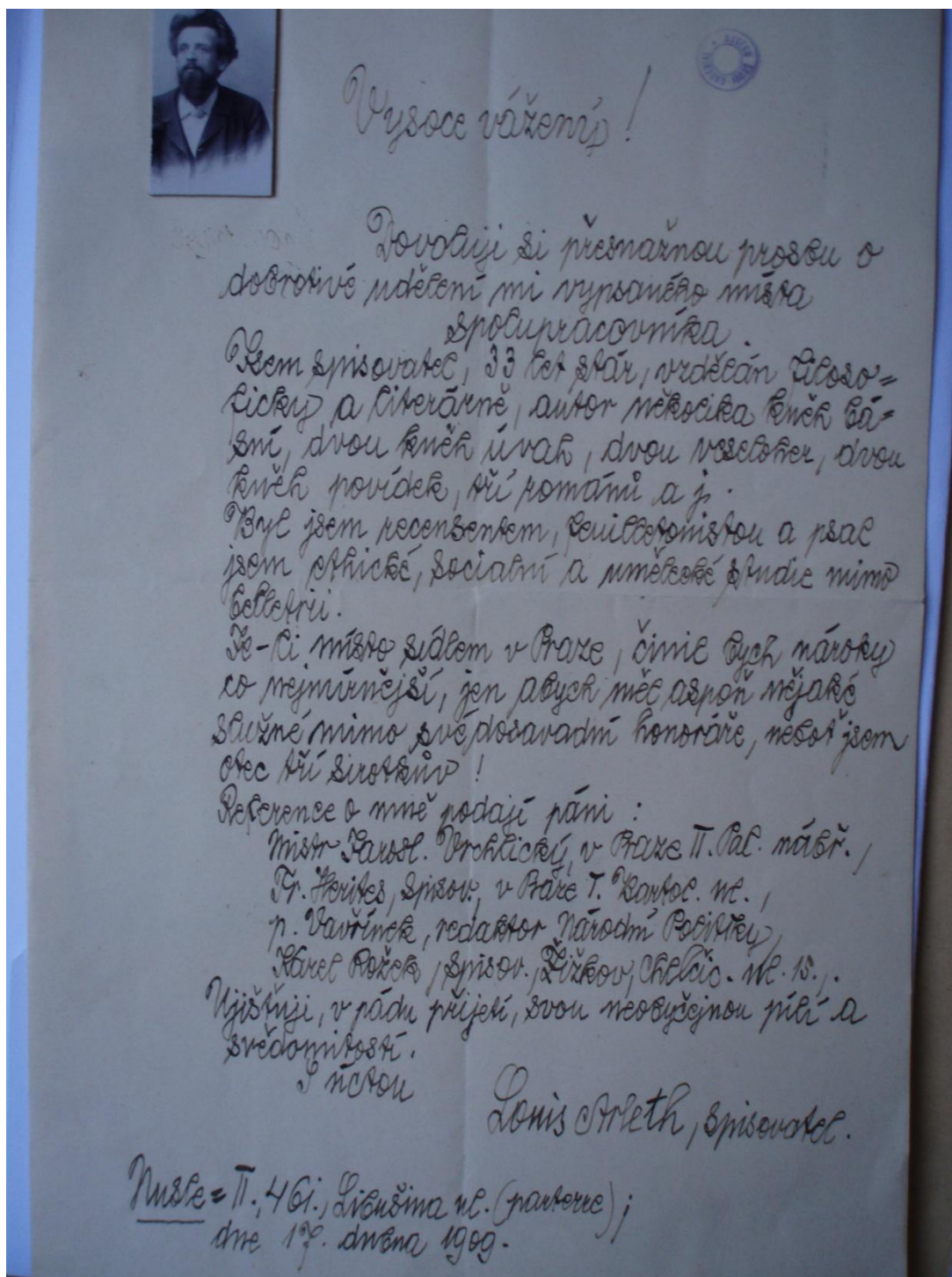

Fotografie 5: Rukopis Český román text. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložena v Památníku národního písemnictví v Praze.

Fotografie 6: Malý, P. F. : Ex libris Václava Řezníčka. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví v Praze.

Fotografie 7: Životopis od Louise Arletha. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví v Praze.

2939

24. října 1907.

Vaše Blahorodi'!

Nabíjí'm Vám své služby.
Mám praxi za sebou.
Redigoval jsem časopis Komunist "a Pluháse", a arktiv
nejsem přímou anarchi'stou, redigoval jsem je anarchi-
slicity.
Byli byste spokojeni se stačím 25 let?
jine osobní podrobnosti: a) studia: nižší gymnasium absolato-
rium obchodní akademie, krátší čas na exportní akademii ve
Kladrubách studia a cesty.
c) jsem vynálezci droguista. Byl jsem též v bance „Savit“, odkud
jsem vystoupil, poněvadž chtěl jsem procesovat Galikau.
jsem pět let literárně činným. Píši kromě beletrie i články
pro Sličké národohospodářské. Dělal jsem též verše.

Návrhy:
jest to chvalostivá rubrika. Bylo by možno ji obejít tím, že
z vaší strany bylo by mně nabídnuto:
90 Kč?
jak vidíte jsem velmi skromným a zmau euám se
se vaší díle

Jaroslav Hašek,
spisovatel
Vrát. Nohravy, Nilesovska ul. č. 4
(1326)

Fotografie 8: „Životopis“ od Jaroslava Haška. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví v Praze.

Kral. Vinohrady 7. 3. 898.

Dysocetěný pane Kollega!

Pročíte mě dobrotivě, když s kámi sdělují, že jsem byl z několika stran upozorněn, že ne povedomé sám navě dobrozdání pánuvé již čekají. Nezaplete mě, když vás nejmeněji žádám o leskavé nepřívětivé věci, neboť ve městské knihovně se o ni již v utípkuje.

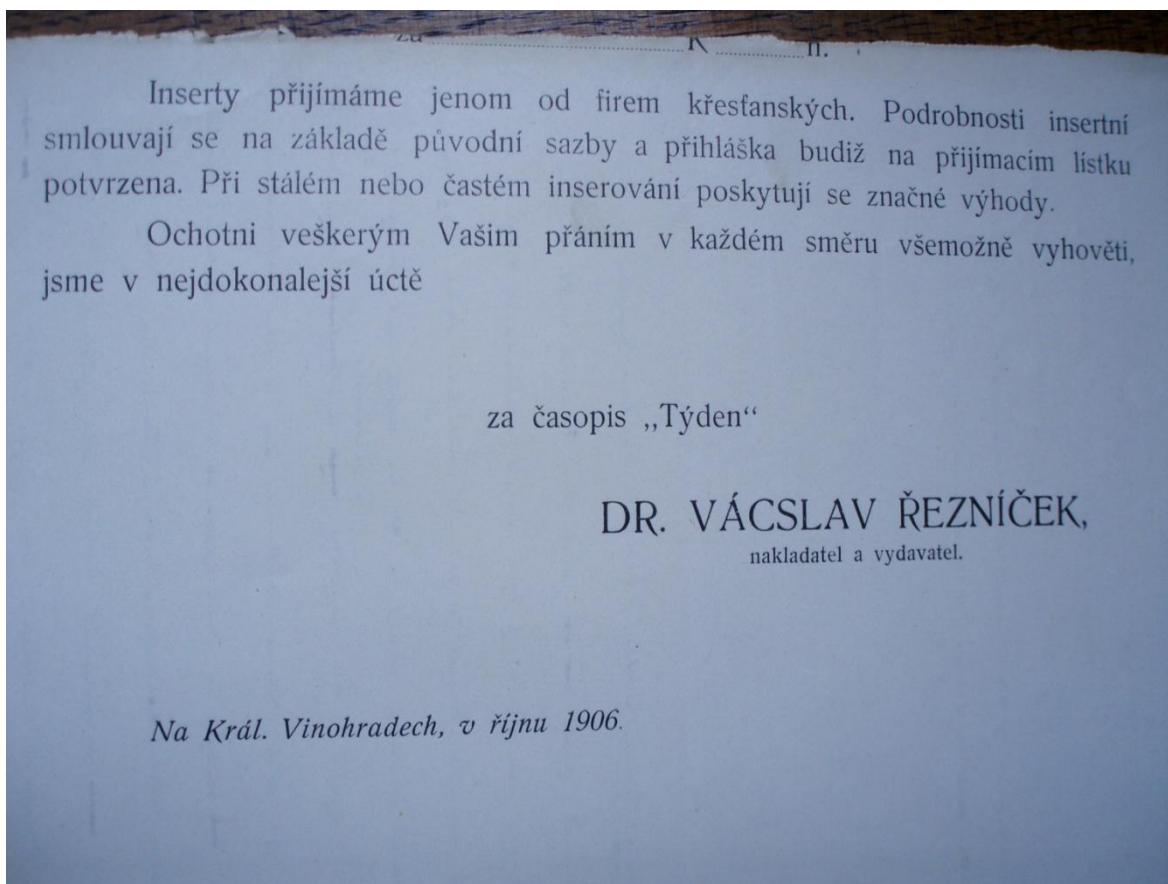
Věc se, že ne mne vždy vzpomene a že mě tyto řádky nijak ve zlé vykládání nebudete, trvám kám ve všeho nejlepšího přáních
 přímoře oddaný

P. S. Řezníček

Fotografie 9: Žádost o navrácení knih psaná Václavem Řezníčkem. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví v Praze.

(Tený příteli!
 Žádosti své srdečně vyhovím a
 sdělím Ti, že nejlepší prameny ke
 přednášce o p. Oših. Sklenářové-
 Malé naleznou:
 „Durdíkových „Kritikách“,
 a ve Vlčkových „Sněžkách vlasteneckých“.
 Baráková přednáška o léze paní
 zmizela resp. někdo ji u sebe tají.
 Na zdar!
 Se srdečným pozdravem
 Tvůj
 Václav Řezníček

Fotografie 10: Rada od Václava Řezníčka, nezjištěno komu. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví v Praze.

Fotografie 11: Za časopis Týden Václav Řezníček. Zdroj: Nezpracovaná literární pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví v Praze.

Smlouva,

mezi p. St. Dr. Václavem Řezníčkem jako majitelem a p. Jindřichem Mužíkem, jako vydavatelem a zodpovědným redaktorem periodika: jeho časopisu „Tyden“.

Titulka a vydavatel

Komunikace na administrativě

Michal M. Křížek, státní
k. a. úřady, Bělehrad
Dron

Titulka
Mimo redakci

P. Dr. Václav Řezníček přijímá dnešním 1. ledna 1910. p. Jindřichem Mužíkem za vydavatele a zodpovědného redaktora listu „Tyden“ p. Mužík jako zodpovědný redaktor a vydavatel listu jest povinen strávit v místnosti redakční po celou přilnutí v týden a to každého všedního dne od 8-12 a v pátek též od 2-6. V čase toho bude ve vzájemnosti s p. majitelem listu obstarávati všechny práce do oboru toho odborníci a jenom určité jako: čtení časopisů, upravení dotyčných zpráv, včtenožně se stávají, aby listu prospěl a jej vylepšil. Mimo toho jest povinen v pátek odpoledne dohlížeti na správnou expedici exemplářů, které se vypravují z redakce. Jest zavázán s každým ohledem, zejména, se se týka redakční tajemství zachovati se naprosto tichem a poctivě.

za tuto práci bude zodpovědný redaktor a vydavatel dostávat peněž. plat 80 Kč t. j. osmdesát korun měsíčně, každého posledního dne v měsíci předem vyplácený. Mimo toho vyhrazeno jest mu v každém čísle listu, za nějž zodpovědnost bude 5 t. j. pět sloupců bílé sazby, v nichž nádek bude mu honorován 5 t. j. pěti haléři za práci, které majitel posílá za přípustní do rámce časopisu. Obnos za tyto práce bude p. Mužíkovi vyplácen v sobě po vyjiti každého čísla.

Každoročně jest zodpovědnému redaktoru zavázána dovolba v jejíž době a v rozsahu se majitel časopisu v redaktorovi dohodnou. Období případné vyjvětí jest ujednávána na listu následní

V Praze, dne 1910.

Jindřich Mužík.

Fotografie 12: Smlouva Václava Řezníčka a Jindřicha Mužíka. Zdroj: Nepracovaná literární pozůstalost uložená v Památníku národního písemnictví v Praze.